

Arviomuistio pienriita- menettelystä

Lausuntotiivistelmä

Arviomuistio pienriitamenettelystä

Lausuntotiivistelmä

Alexi Heikkilä

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-918-8

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Arviomuistio pienriitamenettelystä Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:8		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä	Aleksi Heikkilä		
Kieli	suomi	Sivumäärä	68

Tiivistelmä

Lausunnonantajat yhtyvät arviomuistiossa selostettuun tilannekuvaan, jonka mukaan oikeudenkäyntikuluriski ja oikeusprosessin pitkä kesto voivat vähentää ihmisten ja yritysten halukkuutta viedä erityisesti vähäisiä intressejä koskevia riita-asioita tuomioistuimen ratkaistavaksi, kuten myös halukkuutta kanteen vastustamiseen erityisesti kuluttajien, pienyritysten ja työntekijöiden kohdalla.

Enemmistö lausunnonantajista kannattaa pienriitamenettelystä säätämistä tai suhtautuu myönteisesti asian jatkovalmisteluun. Pienriitamenettelyn nähtäisiin vahvistavan oikeusvaltiota parantamalla oikeuden saatavuutta, mikä osaltaan voisi arviomuistiossa todetun mukaisesti tehostaa markkinoiden toimintaa, edistää lain ja sopimusten noudattamista, parantaa oikeusturvaa ja tuomioistuinlaitoksen legitimitettä.

Osa lausunnonantajista vastustaa tai suhtautuu varauksellisesti erillisestä pienriitamenettelystä säätämiseen erityisesti siitä aiheutuviin kustannuksiin viitaten. Tehokkaasti sovellettuna oikeudenkäymiskaaren sääntelyn nähdään jo nykyisellään tai pienehköin säännösmuutoksin mahdollistavan pienriitamenettelyn tavoitteiden toteutumisen.

Valtaosa lausunnonantajista, erityisesti pienriitamenettelyä vastustavat tai siihen varauksellisesti suhtautuvat, pitävät oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden rajoittamista tehokkaimpana yksittäisenä keinona prosessikynnyksen madaltamiseen.

Lausunnonantajat tuovat esiin tuomioistuinten haastavan resurssitilanteen ja katsovat pienriitamenettelyn edellyttävän merkittävää käräjäoikeuksien lisäresursointia.

Asiasanat prosessioikeus, oikeudenkäynti, siviiliprosessi, tuomioistuimet

ISBN PDF 978-952-400-918-8

ISSN PDF 2490-1172

Asianumero VN/28937/2021

Hankenumero OM059:00/2021

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-918-8>

Bedömningspromemorian om småmålsförfarande Sammandrag av utlåtandena

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2024:8		Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Aleksi Heikkilä		
Språk	finska	Sidantal	68

Referat

Remissinstanserna är eniga om den lägesbild som beskrivs i bedömningspromemorian och som visar att risken för höga rättegångskostnader och de långa rättsprocesserna kan göra människor och företag mindre benägna att driva tvister till domstol särskilt om tvisterna rör ringa intressen, och likaså minska viljan att motsätta sig talan när det gäller i synnerhet konsumenter, småföretag och arbetstagare.

Majoriteten av remissinstanserna understöder förslaget att införa ett småmålsförfarande eller förhåller sig positiv till en fortsatt beredning av ärendet. Ett småmålsförfarande ansågs stärka rättsstaten genom bättre tillgång till rättslig prövning, vilket i sin tur, enligt det som hävdas i bedömningspromemorian, kan effektivisera marknaden, främja efterlevnaden av lagar och avtal, förbättra rättsskyddet och domstolväsendets legitimitet.

I en del utlåtanden motsätter man sig eller förhåller sig kritisk till ett separat småmålsförfarande, särskilt på grund av de kostnader som förfarandet medför. Bestämmelserna i rättegångsbalken anses, om de tillämpas effektivt, redan i sin nuvarande form eller genom smärre ändringar göra det möjligt att uppfylla samma syften som småmålsförfarandet.

Majoriteten av remissinstanserna och särskilt de som motsätter sig ett småmålsförfarande eller förhåller sig skeptiska till ett sådant förfarande anser att en begränsning av skyldigheten att ersätta rättegångskostnader är det enskilt effektivaste sättet att sänka tröskeln för att inleda en rättsprocess.

I utlåtandena tar man upp domstolarnas ansträngda resursläge och att ett småmålsförfarande kräver att tingsrätternas resurser ökas betydligt.

Nyckelord processrätt, rättegång, domstolar, civilprocess

ISBN PDF 978-952-400-918-8

ISSN PDF 2490-1172

Ärendenummer VN/28937/2021

Projektnummer OM059:00/2021

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-918-8>

Assessment Report on Small Claims Procedure Summary of Opinions

Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2024:8	Subject	Memorandums and statements
Publisher Ministry of Justice, Finland		
Author(s) Aleksi Heikkilä	Pages	68
Language Finnish		

Abstract

The comments received on the assessment report agree with the situation picture described in it, according to which the risk of legal costs and the long duration of judicial proceedings may reduce the willingness of individuals and enterprises to refer especially civil matters of minor interest to courts. These factors may also reduce the willingness of consumers, small enterprises and employees, in particular, to oppose to an action.

Most stakeholders are in favour of legislating on a small claims procedure or are positive towards proceeding with the preparation of the matter. According to the comments, the small claims procedure would strengthen the rule of law by improving access to justice, which, as stated in the assessment report, could contribute to enhancing the functioning of the market, promoting compliance with legislation and agreements, improving legal protection and increasing the legitimacy of the judiciary.

Some stakeholders express objection to or reservations about the idea of legislation on a separate small claims procedure, referring, in particular, to the costs incurred. An effective application of the current regulation under the Code of Judicial Procedure, either in its present form or after minor legislative amendments, is considered to enable the achievement of the objectives of the small claims procedure.

Most of the stakeholders, especially those who oppose to or have reservations about the small claims procedure, consider that limiting the liability for legal costs is the most effective individual means of lowering the threshold for bringing judicial proceedings.

Stakeholders draw attention to the challenging resource situation of the courts and consider that the small claims procedure requires a substantial amount of additional resources for district courts.

Keywords procedural law, judicial proceedings, courts, civil procedure

ISBN PDF 978-952-400-918-8	ISSN PDF 2490-1172
Reference number VN/28937/2021	Project number OM059:00/2021

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-918-8>

Sisältö

1	Johdanto	8
1.1	Arviomuistio ja lausuntokierros	8
1.2	Yhteenvedo lausunnoista	10
2	Pienriitamenettelyn tarpeellisuus	13
3	Pienriitamenettelyn soveltamisala	16
3.1	Intressiraja	16
3.2	Erilaiset juttutyypit	18
3.3	Suhde täysimittaiseen oikeudenkäyntiin	21
3.4	Suhde summaariseen menettelyyn	23
4	Pienriitamenettelyn sisältö	24
4.1	Menettelyn keventäminen ja yksinkertaistaminen	24
4.1.1	Haastehakemuksen ja vastauksen muoto	24
4.1.2	Haastehakemuksen ja vastauksen sisältö sekä haasteen tiedoksiantoa koskevat huomiot	26
4.1.3	Kirjallisten lausumien määrän rajoittaminen	27
4.1.4	Ei erillistä valmisteluistuntoa	28
4.1.5	Todistelun rajoittaminen	30
4.1.6	Materiaalinen prosessinjohto	31
4.1.7	Käräjänotaari pienriita-asian ratkaisijana	33
4.1.8	Pääkäsittelyn keston rajoittaminen ja ratkaisun antaminen määräajassa	34
4.1.9	Kirjalliset todistajanlausunnot	35
4.1.10	Avustajakelpoisuus	36
4.2	Pääkäsittely	38
4.2.1	Pääkäsittelyn tarve	38
4.2.2	Pääkäsittely videoyhteydellä	39
4.3	Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen	41
4.3.1	Vaihtoehtoiset sääntelytavat	41
4.3.2	Korvattavien kulujen laskutapa ja määrä	43
4.3.3	Kuluvastuu päämiehen ja avustajan sekä elatusasioissa vanhempien välillä	45
4.3.4	Mahdollisuus oikeusapuun	45
4.4	Ratkaisun perusteluvollisuuden keventäminen	46
4.5	Muutoksenhakuoikeus	48
4.6	Muita huomioita pienriitamenettelystä	50

5	Arviomuistiossa tarkastellut vaihtoehtoiset ratkaisumallit	52
5.1	Ensi vaiheena sovittelu	52
5.2	Kuluttajariitalautakunnan toimivallan laajentaminen ja ratkaisujen luonteen muuttaminen.....	54
6	Lausunnonantajien esittämät vaihtoehtoiset ratkaisumallit	55
7	Pienriitamenettelyn vaikutukset ja resurssitarpeet	57
7.1	Pienriitojen lukumäärä käräjäoikeuksissa	57
7.2	Pienriitojen laskennallinen käsittelytahti ja tarvittavat tuomariresurssit käräjäoikeuksissa	59
7.3	Käräjäoikeuksien muut resurssitarpeet.....	60
7.4	Vaikutukset ylimpiin tuomioistuimiin.....	62
7.5	Muut vaikutuksia ja resurssitarpeita koskevat huomiot	63
8	Menettelyn nimitys	65
9	Muut huomiot	66
10	Muut riitaprosessin kehittämisehdotukset	67

1 Johdanto

1.1 Arviomuistio ja lausuntokierros

Oikeusministeriössä on laadittu virkatyönä arviomuistio (Oikeusministeriön julkaisu, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:1), jossa tarkastellaan alustavasti, mitä oikeudellisia reunaehtoja pienriitamenettelyn säätämiseen liittyisi ja millaisia sääntelymalleja voitaisiin ajatella sekä arvioidaan, mitä vaikutuksia pienriitamenettelyllä voisi olla. Lisäksi arviomuistiossa tarkastellaan eräitä vaihtoehtoisia tapoja pyrkiä saavuttamaan niitä päämääriä, joita pienriitamenettelyllä voitaisiin tavoitella. Arviomuistio sisältää myös kuvauksen nykytilasta ja vertailun vastaaviin menettelyihin eräissä Euroopan valtioissa.

Arviomuistio on ollut lausuntokierroksella 18.1.2023–24.3.2023. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta 68:ltä taholta. Lausunnon antaneet on merkitty *lla. Lausuntopyyntö ja lausunnot ovat nähtävissä Lausuntopalvelussa (www.lausuntopalvelu.fi).

Akava ry*

Eduskunnan oikeusasiamies*

Elinkeinoelämän keskusliitto*

Etelä-Karjalan kärjäoikeus*

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus*

Etelä-Savon kärjäoikeus*

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri*

Helsingin hovioikeus*

Helsingin kärjäoikeus*

Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti

Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta

Ihmisoikeuskeskus

Itä-Suomen hovioikeus*

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri*

Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnan oikeustieteiden laitos* (Itä-Suomen yliopisto)

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus*

Julkiset oikeusavustajat ry*

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri

Kainuun kärjäoikeus*

Kanta-Hämeen kärjäoikeus*

Keski-Suomen kärjäoikeus*
 Keskuskauppakamari
 Kilpailu- ja kuluttajavirasto*
 Korkein oikeus*
 Kotimaisten kielten keskus
 Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet*
 Kuluttajariitalautakunta
 Kymenlaakson kärjäoikeus*
 Lapin kärjäoikeus
 Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta*
 Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta
 Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
 Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
 Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri*
 Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus*
 Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry
 Oikeusrekisterikeskus*
 Oulun kärjäoikeus*
 Pirkanmaan kärjäoikeus*
 Pohjanmaan kärjäoikeus*
 Pohjois-Karjalan kärjäoikeus
 Pohjois-Savon kärjäoikeus
 Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
 Päijät-Hämeen kärjäoikeus*
 Rovaniemen hovioikeus*
 Satakunnan kärjäoikeus*
 Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry* (SAK ry)
 Suomen Asianajajaliitto* (Asianajajaliitto)
 Suomen Lakimiesliitto ry*
 Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry*
 Suomen tuomariliitto ry* (Tuomariliitto)
 Suomen velalliset ry*
 Suomen Vuokranantajat ry*
 Suomen Yrittäjät ry*
 Takuusäätio*
 Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry* (STTK)
 Tuomioistuinvirasto*
 Turun hovioikeus*
 Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta
 Ulosottolaitoksen keskushallinto* (valtakunnanvoudin kanslia)
 Vaasan hovioikeus*

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE* (FINE)
Valtioneuvoston oikeuskansleri* (oikeuskansleri)
Valtiovarainministeriö*
Valtori
Varsinais-Suomen kärjäoikeus*
Vuokralaiset VKL ry*
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta*

Edellä mainittujen tahojen lisäksi lausunnon toimittivat seuraavat neljä tahoa. Kaiken kaikkiaan lausuntoja annettiin 54.

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat – KOVA ry (KOVA ry)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry (PAM ry)
Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry
Suomen Kiinteistöliitto ry (Kiinteistöliitto)

Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri sekä Julkiset oikeusavustajat ry ovat toimittaneet yhteisen lausunnon.

Kainuun kärjäoikeus yhtyy muilta kuin lausunnossaan esittämiltä osin Pirkanmaan kärjäoikeuden lausuntoon.

Takuusäätio yhtyy muilta kuin lausunnossaan esittämiltä osin Kuluttajaliiton lausuntoon.

1.2 Yhteenveto lausunnoista

Lausunnonantajat yhtyvät arviomuistiossa selostettuun tilannekuvaan, jonka mukaan oikeudenkäyntikuluriski ja oikeusprosessin pitkä kesto voivat vähentää ihmisten ja yritysten halukkuutta viedä erityisesti vähäisiä intressejä koskevia riita-asioita tuomioistuimen ratkaistavaksi, kuten myös halukkuutta kanteen vastustamiseen erityisesti kuluttajien, pienyritysten ja työntekijöiden kohdalla. Lisäksi vallitseva tilanne heikentää oikeuskäytännön kehitystä.

Enemmistö lausunnonantajista kannattaa pienriitamenettelystä säätämistä tai suhtautuu myönteisesti asian jatkovalmisteluun. Pienriitamenettelyn nähtäisiin vahvistavan oikeusvaltiota parantamalla oikeuden saatavuutta, mikä osaltaan voisi arviomuistiossa todetun mukaisesti tehostaa markkinoiden toimintaa, edistää lain ja sopimusten noudattamista, parantaa oikeusturvaa ja tuomioistuinlaitoksen legitimitettä.

Osa lausunnonantajista vastustaa tai suhtautuu varauksellisesti erillisestä pienriitamenettelystä säätämiseen erityisesti siitä aiheutuviin kustannuksiin viitaten. Tehokkaasti sovellettuna oikeudenkäymiskaaren sääntelyn nähdään jo nykyisellään tai pienehköin säännösmuutoksin mahdollistavan pienriitamenettelyn tavoitteiden toteutumisen. Valtaosa lausunnonantajista, erityisesti pienriitamenettelyä vastustavat tai siihen varauksellisesti suhtautuvat, pitävät oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden rajoittamista tehokkaimpana yksittäisenä keinona prosessikynnyksen madaltamiseen.

Lausunnonantajien näkemykset pienriitamenettelyn soveltamisalasta vaihtelevat sen suhteen, kuinka suurta rahamäärää koskeva riita-asia tulisi voida käsitellä pienriitamenettelyssä. Enemmistö asiaan kantaa ottavista lausunnonantajista kannattaa 5 000 euron intressirajaa. Myös 10 000 euron intressiraja saa merkittävältä osalta kannatusta. Alle 5 000 tai yli 10 000 euron intressiraja sekä jokin euromäärä 5 000 ja 10 000 euron väliltä saa kannatusta yksittäisiltä lausunnonantajilta. Moni lausunnonantaja katsoo, että intressirajaan tulisi jättää nostovaraa menettelystä saataviin kokemuksiin ja toteutuneisiin juttumäärien perustuen. Lisäksi intressirajan määrittämisessä korostetaan inflaatiovaikutusten huomiomista.

Lausunnonantajat ottavat lausunnoissaan kantaa siihen, mitkä juttutyypit soveltuisivat erityisen hyvin tai huonosti pienriitamenettelyssä käsiteltäviksi. Useimpien asuinhuoneiston vuokrasuhteeseen liittyvien riitojen nähtäisiin soveltuvan varsin hyvin pienriitamenettelyyn. Elatusta koskevien riita-asioiden soveltuvuus puolestaan jakaa lausunnonantajien näkemyksiä. Pienriitamenettelyn soveltuvuutta työsuhteita koskeviin riita-asioihin tulisi joidenkin lausunnonantajien mukaan arvioida tarkemmin.

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattavat arviomuistiossa tarkasteltua ratkaisuvaihtoehtoa, jonka mukaan kaikki riita-asiat, joiden kohteen arvo alittaa tietyn euromäärän, ja mahdolliset muut laissa erikseen menettelyn soveltamisalaan piiriin määritellyt asiat, käsiteltäisiin asianosaisten kannanotoista riippumatta pienriitamenettelyssä. Tuomioistuimella olisi kuitenkin mahdollisuus siihen, että se voisi siirtää asian täysimittaiseen oikeudenkäyntiin arviomuistiossa esitetyllä tavalla. Osa lausunnonantajista nostaa myös esiin sen, että summaarisessa menettelyssä riitautetut asiat tulisi käsitellä pienriitamenettelyssä euromääräisen soveltamisalarajaedellytyksen täytyessä.

Lausunnonantajat lausuvat laajasti ja yksityiskohtaisesti siitä, millainen mahdollisen pienriitamenettelyn tulisi olla. Yleisesti ottaen lausunnonantajat yhtyvät arviomuistiossa esitettyihin arvioihin erilaisten menettelytapojen myönteisistä ja kielteisistä puolista. Lausunnonantajien mielipiteitä jakavat etenkin kysymykset todistelun

rajoittamisesta, ratkaisun perusteluvelvollisuudesta ja kärjänotaarien toimivallasta. Toisaalta esimerkiksi korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrän rajoittaminen ja videoyhteyksien hyödyntäminen saavat vahvaa tukea.

Lausunnonantajat tuovat esiin tuomioistuinten haastavan resurssitilanteen ja katsovat pienriitamenettelyn edellyttävän merkittävää kärjäoikeuksien lisäresursointia. Lausunnonantajat yhtyvät arviomuistiossa esittyn arvioon siitä, että pienriitamenettely todennäköisesti lisäisi merkittävästi kärjäoikeuksissa käsiteltävien riita-asioiden lukumäärää. Erityisesti asianosaisten itsenäinen prosessaaminen ja prosessinjohton korostuminen kasvattaisivat tuomioistuinten resurssitarpeita. Muutama lausunnonantaja pitää arviomuistiossa hahmoteltuja kärjäoikeuksien resurssitarvelaskelmia alimitoitettuina. Lausunnonantajat ovat yksimielisiä siitä, että arviomuistioissa esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tuomioistuinten merkittävää ja pysyvää lisäresursointia.

Lausunnonantajat pitävät arviomuistiot laadukkaana pohjatyönä pienriitamenettelyn jatkovalmistelun tarpeellisuuden ja yksityiskohtien arvioimiseksi.

2 Pienriitamenettelyn tarpeellisuus

Korkein oikeus, Turun hovioikeus, Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Kymenlaakson kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, valtakunnanvoudin kanslia, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Kiinteistöliitto, KOVA ry, Kuluttajaliitto, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, SAK ry, Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry, Suomen velalliset ry, Suomen Vuokranantajat ry, Suomen Yrittäjät, Takuusäätiö, Tuomariliitto ja Vuokralaiset VKL ry **kannattavat pienriitamenettelyä säätämistä.**

Itä-Suomen hovioikeus kannattaa pienriitamenettelyä säätämistä, jos menettelyn soveltamisalaan kuuluville asioille säädetään kulukatto.

Rovaniemen hovioikeus kannattaa sellaisten keinojen tarkempaa arviointia, joilla intressiltään pieniä riitoja koskeva menettely hyödyttäisi laajempaa joukkoa, erityisesti kuluttajia, toisin kuin muissa pienriitamenettelyä käyttävissä valtioissa, joissa menettelyn merkittävin käyttäjäryhmä on pienet ja keskisuuret elinkeinonharjoittajat.

Helsingin hovioikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Itä-Suomen yliopisto, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Suomen Lakimiesliitto **suhtautuvat myönteisesti pienriitamenettelyn jatkovalmisteluun.**

FINE suhtautuu pienriitamenettelyä säätämiseen neutraalisti.

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry katsoo, että tehokas kirjallinen menettely ja sähköisen oikeudenkäynnin laajempi mahdollistaminen tuomioistuimien oikealla resurssoinnilla voisi poistaa tarpeen koko pienriitamenettelyn säätämiselle.

Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri ja Julkiset oikeusavustajat ry suhtautuvat pienriitamenettelyyn varauksellisesti.

Vaasan hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus ja Asianajajaliitto **vastustavat tai pitävät tarpeettomana pienriitamenettelyä säättämistä**. Pienriitamenettelyn ei nähdä edistävän riittävästi sille asetettuja tavoitteita siitä aiheutuviin kustannuksiin nähden. Tehokkaasti hyödynnettynä oikeudenkäymiskaaren sääntely mahdollistaa tai mahdollistaisi pienehköin säännösmuutoksin pienriitamenettelyn tavoitteet. Lisäksi Vaasan hovioikeus katsoo, että todistelutalenneuudistuksen prosessinjohtokoulutus osaltaan jo tehostaa riita-asioiden käsittelyä.

Vaasan hovioikeus ei pidä pienriitamenettelyä oikeudenkäyntikuluihin tehokkaasti vaikuttavana keinona viitaten antamaansa lausuntoon oikeudenkäyntikuluihin liittyvästä arviomuistiosta, mutta toteaa, että jos pienriitamenettelyä säädetään, sen ydinsisältönä tulisi olla Ruotsin mallin mukaisesti oikeudenkäyntikuluvastuun voimakas rajoittaminen. Jos pienriitamenettelyä säädettäisiin muutenkin kuin oikeudenkäyntikuluvastuuta rajaamalla, tulisi erot täystutkintaiseen oikeudenkäyntiin pitää Ruotsin mallin mukaisesti mahdollisimman pieninä. Myös Kiinteistöliitto pitää Ruotsin mallia hyvänä.

Turun hovioikeus katsoo, että oikeudenkäymiskaaren säännökset mahdollistavat jo oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamisen. Prosessisääntöjen laajalle muuttamiselle varsinkaan lain tasolla ei siten ole tarvetta, etenkin jos toimintatapojen uudelleenohjaamisella olisi saavutettavissa pienriitamenettelyn tavoitteet.

Helsingin kärjäoikeus esittää vaihtoehtona harkittavaksi ja vaikutuksiltaan selvitetäväksi sitä, voitaisiinko riitaisia pääomaltaan alle 5 000 euron suuruisia asioita laittaa vireille lähes summaarista menettelyä vastaavassa kevennyksessä menettelyssä.

Asianajajaliitto pitää epäkohtana liian korkeaa oikeudenkäyntikynnystä kaikissa, ei pelkästään pienissä riita-asioissa ja katsoo, että pienriitamenettelyn tulisi olla voimassa kokeiluluontoisesti määräajan ja sen vakinaistamisesta ja soveltamisalan laajentamisesta tulisi päättää, kun menettelyn vaikutuksista on saatu riittävästi tietoa.

Vaasan hovioikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, oikeuskansleri, Tuomioistuinvirasto ja Asianajajaliitto **kannattavat ensisijaisesti riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn yleistä kehittämistä**. Ensisijaisesti tulisi keventää prosessia kokonaisuudessaan rajoittamalla oikeudenkäyntikulujen määrää sekä lyhentää oikeudenkäyntien kestoa tuomioistuinten riittäväällä resursoinnilla. Myös moni pienriitamenettelyä kannattava lausunnonantaja (mm. Korkein oikeus ja Tuomariliitto) pitää oikeudenkäyntimenettelyn yleistä, asianosaisten omaa prosessaamista tukevaa, kehittämistä tärkeänä pienriitamenettelyä säättämisen ohella.

Tuomioistuinvirasto ja Suomen Lakimiesliitto katsovat, että tulisi pohtia pienriitamenettelyn yhteensopivuutta oikeudenkäyntimenettelyn muuhun kehittämiseen ja olemassa oleviin prosesseihin suhteuttamalla pienriita-asioita erityisesti tuomioistuinsovitteluun ja vertaamalla niitä erityisesti summaarisiin, sovittelumenettelyyn ja laajan riita-asian käsittelyyn sekä kuluttajariitalautakunnassa käsiteltäviin asioihin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kannattaa ensisijaisesti lautakunnalle annettavaa toimivaltaa määrätä hyvityksen maksamisesta syrjintää koskevassa asiassa, kuten Norjassa ja Tanskassa. Toissijaisesti se kannattaa yksinkertaistettua riitamenettelyä mahdollisuutena vaatia lautakunnan suositteleman hyvityksen maksamista. Yhdenvertaisuuslaissa säädetyn hyvityksen saaminen toteutuu niin huonosti normaalissa riita-asioiden menettelyssä, että useimpien syrjinnän uhrien, etenkin vammaisten henkilöiden, perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaiset oikeudet eivät toteudu.

Oikeusrekisterikeskus, Akava ry ja STTK ottavat ainoastaan kantaa mahdollisen pienriitamenettelyn soveltamisalaan, mutta eivät ota yleisesti kantaa menettelyn puolesta tai vastaan.

Valtiovarainministeriö toteaa, että mahdollisten pienriitamenettelyä koskevien muutosten tulee olla perusteltu osa oikeudenhoidon kehittämistoimenpiteitä, joilla huolehditaan oikeusturvan tasokkaasta toteuttamisesta ja samalla uudistetaan prosesseja mahdollisuuksin kohdentaa voimavaroja tarkoituksenmukaisesti ja kustannussäästöjä saavuttaen.

Valtiovarainministeriö pitää keskeisenä, että pienriitamenettelyn jatkovalmistelussa tarkastellaan muutosvaihtoehtojen ja menettelyä koskevien rajausten kuten riidan kohteen arvoa, pääkäsittelymahdollisuuksia, oikeudenkäyntikuluja ja muutoksenhakuoikeutta koskevia linjauksia kokonaisuutena, jolloin menettelyn toteuttamisvaihtoehtojen valtiontaloudellisia kokonaisvaikutuksia on mahdollista arvioida selkeämmin.

3 Pienriitamenettelyn soveltamisala

3.1 Intressiraja

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus kannattaa **10 000–20 000 euron intressirajaa**.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry kannattaa **10 000–15 000 euron intressirajaa**. Oulun kärjäoikeus pitää harkinnanarvoisena, että asianosaisten suostumuksella intressiraja voisi olla 10 000–15 000 euroa.

10 000 euron intressirajaa kannattavat Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Kiinteistöliitto, KOVA ry, Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Suomen Vuokranantajat ry, Suomen velalliset ry ja Tuomariliitto.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus katsoo, että intressirajan tulisi olla **arviomuistiossa tarkasteltujen euromäärien yläpäässä**.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta kannattaa **4 000–13 000 euron intressirajaa**.

Suomen Yrittäjät kannattaa **5 000–10 000 euron intressirajaa**.

Suomen Lakimiesliitto katsoo, että intressirajan tulisi olla **aluksi 5 000 euroa**, minkä jälkeen sitä voitaisiin **nostaa kohti 10 000 euroa**.

Keski-Suomen kärjäoikeus kannattaa **5 000 tai 10 000 euron intressirajaa**.

Kymenlaakson kärjäoikeus kannattaa **6 000–7 000 euron intressirajaa**.

5 000 euron intressirajaa kannattavat Itä-Suomen hovioikeus, Turun hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Itä-Suomen yliopisto, Vuokralaiset VKL ry, Kuluttajaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Julkiset oikeusavustajat ry.

Tuomioistuinvirasto katsoo, että **pienriitamenettelyn soveltamisalan tulisi olla tapauskohtainen**, mutta valtioon kohdistettujen korvausvaatimusten tulisi kuulua soveltamisalaan. **Riitoihin, joissa vastakkain ovat yksityishenkilö ja yritys ja intressi olisi enintään 5 000 euroa, pienriitamenettely tai ainakin rajoitettu kuluvastuu soveltuisi hyvin.** Vaihtoehtoisesti voitaisiin laajentaa summaarista menettelyä koskemaan edellä mainittuja tilanteita.

2 500 euron intressirajaa kannattavat Suomen Perimistoimistojen Liitto ry, Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry ja Asianajajaliitto.

SAK ry **ei ota suoraan kantaa intressirajan euromäärään**, mutta kiinnittää huomiota siihen, että 3 000–5 000 euron intressiraja saattaa olla ajallisesti pidempiä palkanmaksuriitoja käsittävissä riidoissa alimittainen.

Helsingin hovioikeus ja Rovaniemen hovioikeus **eivät ota kantaa intressirajan euromäärään**. Helsingin hovioikeus toteaa yleisesti, että pienriitamenettelyn soveltamisalan tulisi määräytyä lähtökohtaisesti vaatimuksen rahallisen arvon mukaan. Rovaniemen hovioikeus katsoo, että pienriitamenettelyssä käsiteltävän riitautuneen summaarisen asian arvo on inflaatiotilanne huomioon ottaen asetettava riittävän korkeaksi.

Osa lausunnonantajista (Itä-Suomen hovioikeus, Turun hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Kymenlaakson käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus, Pohjanmaan käräjäoikeus, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ja Suomen Lakimiesliitto), riippumatta intressirajan euromääräisestä kannastaan, suhtautuu myönteisesti siihen, että intressiraja olisi aluksi pienempi ja sitä voitaisiin nostaa menettelystä saatujen kokemusten ja toteutuneiden juttumäärien pohjalta.

Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon käräjäoikeus, Kymenlaakson käräjäoikeus, Pirkanmaan käräjäoikeus ja Suomen Vuokranantajat ry katsovat, että yli 5 000 euron rajan perusteena ovat inflaation vaikutus sekä lain säätämiseen kuluva aika. Vaasan hovioikeus katsoo, että intressirajaa tulisi korottaa asetuksella portaittain tasaluvuin rahan arvon olennaisesti muuttuessa eikä tarkistaa vuosittain.

Suomen Yrittäjät toteaa, että intressirajan määrittämiseksi tarvitaan tarkempaa tietoa siitä, minkä suuruinen on erityisesti pienyrittäjien riitaintressien tai kuluriskin kipupiste päätettäessä prosessiin lähtemisestä.

Kuluttajaliitto katsoo, että arviomuistiossa esitetyt riita-asiatilastot ovat hyvä peruste 5 000 euron intressirajalle. Sen mukaan 2 500 euron intressiraja olisi liian matala erityisesti siksi, että enimmäisvuokravakuuden ollessa kolmen kuukauden vuokraa vastaavaa määrä, yli noin 833 euron vuokraa maksavaa eivät saisi vuokra-riitaansa pienriitamenettelyyn käsiteltäväksi, jos vuokrasuhteessa on käytössä lain enimmäisvuokravakuus.

Vuokralaiset VKL ry viittaa arviomuistiossa esitettyihin näkökohtiin perusteluna 5 000 euron intressirajalle.

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry toteaa, että 2 500 euron intressiraja vastaisi Ruotsissa käytettyä rajaa. Tätä suuremmat saatavat olisivat liian suuria käsiteltäviksi pienriitana. Intressiraja tulisi lähtötilanteessa asettaa matalaksi, jotta järjestelmän vaikutuksista, toimivuudesta ja sen lisäämästä työmäärästä saadaan kokemuksia, ennen menettelyn mahdollista laajentamista. Lisäksi intressirajan osalta on huomioitava yleiset oikeusturvaehdot ja kuultava vakuutusyhtiöitä vakuutusehtojen sisältöön liittyen. Pienriidoiksi olisi mielletävä erityisesti asiat, joihin oikeusturva ei myönnetä.

3.2 Erilaiset juttutyypit

Häätöasiat ja muut asumiseen liittyvät asiat

Itä-Suomen hovioikeus, Turun hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Kainuun kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Kuluttajaliitto ja Suomen Vuokranantajat ry katsovat, että **pienriitamenettelyn soveltamisalaan voisi kuulua häätöasiat**.

Suomen Vuokranantajat ry pitää tärkeänä, että pienriitamenettelyn soveltamisalaan sisällytettäisiin vähintään yksinkertaiset häätöasiat kuten esimerkiksi vuokranmaksun laiminlyönteihin liittyvät tilanteet. Muutoinkin monet vuokrasuhteisiin liittyvät riita-asiat, kuten esimerkiksi vuokrasuhteen velvoitteiden täyttämisen turvaksi asetettua vakuutta koskevat riidat, soveltuisivat hyvin pienriitamenettelyssä käsiteltäviksi.

Vaasan hovioikeus katsoo, että **huoneenvuokra-asiat ja muut säännöllisesti toistuvat juridiikaltaan suoraviivaiset asiat soveltuvat pienriitamenettelyyn**.

Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että **huoneenvuokrasuhteesta johtuvat vahingonkorvausvaatimukset soveltuisivat hyvin käsiteltäviksi pienriitamenettelyssä.**

Kiinteistöliitto ja KOVA ry katsovat, että **vuokra-asumista koskevien riitojen käsittelemistä pienriitamenettelyssä vaikuttavampaa olisi lisätä kuluttajariitalautakunnan resursseja.**

Turun hovioikeuden, Päijät-Hämeen kärjäoikeuden ja Kuluttajaliiton mukaan **pienriitamenettelyn soveltamisalaan voisi kuulua hallinnan palauttamiseen liittyvät asiat.**

Lapsen elatusta koskevat riita-asiat

Itä-Suomen hovioikeus, Turun hovioikeus ja Oulun kärjäoikeus katsovat, että **pienriitamenettelyn soveltamisalaan voisi kuulua elatusta, kuten elatusavun määrää, koskevat riita-asiat.** Tuomioistuinvirasto katsoo, että elatusapuasioissa pienriitamenettely toisi helpotusta asian häviävän elatusvelvollisen osalta, mikä olisi kannatettavaa.

Etelä-Savon kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ja Julkiset oikeusavustajat ry katsovat, että **elatusta koskevat riita-asiat tulisi rajata soveltamisalan ulkopuolelle.**

Etelä-Savon kärjäoikeus ja Pirkanmaan kärjäoikeus toteavat, että usealta vuodelta maksettava elatusapu ylittää euromääräisen soveltamisalarajan siitä huolimatta, että raja asetettaisiin esimerkiksi 10.000 euroon. Suuri osa lapsen elatusta koskevista asioista tulee vireille lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevan hakemusasian liitännäisvaatimuksena. Pirkanmaan kärjäoikeus toteaa lisäksi, että elatusta koskevissa riita-asioissa asianosaiset tarvitsevat asian hoitamisessa sekä todistelun selvittämisessä asianajajan apua.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus suhtautuu elatusta koskevien riita-asioiden käsittelyyn pienriitamenettelyssä varauksellisesti. Elatusta koskeviin riita-asioihin liittyy usein voimakasta tunnelatausta ja riitapotentialia, eivätkä ne ole osapuolille vähämerkityksellisiä ja niiden käsittely kirjallisessa menettelyssä on harvinaista. Lasten lähihuoltaja on kulusuojassa ja oikeudenkäyntikuluriski on etähuoltajan näkökulmasta todellinen. Sinänsä pienriitamenettely voisi tuoda ratkaisun tähän ongelmaan, jos kuluvaluusta rajoitettaisiin. Elatusriidoissa esiintyy kuitenkin runsaasti myös vaatimuksia, joiden käsittely ei välttämättä sovellu suunniteltuun pienriitamenettelyyn.

Työoikeudelliset riita-asiat

Akava ja STTK katsovat, että **työoikeudellisten riitojen tulisi kuulua pienriitamenettelyn soveltamisalaan.**

Akava ry katsoo, että pienriitamenettely soveltuisi erityisesti euromäärältään pieneempiin työsuhderiitoihin, joihin ei liity suuria näyttö- tai tulkintakysymyksiä. Menettelyn soveltuvuutta työsuhteita koskeviin riita-asioihin tulisi arvioida tarkemmin muun muassa työsuhdesaatavien määrän ja niissä huomioon otettavien seikkojen osalta sekä todistelun vastaanottamisen ja prosessin johdon näkökulmasta. Myös Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että työoikeudellisten riitojen soveltuvuus pienriitamenettelyyn vaatisi tarkempaa selvitystä.

STTK kiinnittää huomiota siihen, että työoikeudellisten saatavien todentaminen saattaa edellyttää ensivaiheessa työntekosuhteen oikeudellisen luonteen arviointia. Työntekijöiden aseman parantamiseksi ja oikeusturvan tehostamiseksi työntekosuhteen oikeudellinen luonne pitäisi olla mahdollista selvittää nykyistä helpommin, nopeammin ja edullisemmin, mikä edistäisi heikommassa asemassa olevan sopusuosapuolen oikeussuojaa ja voisi omalta osaltaan ennaltaehkäistä mahdollisten riitojen syntymistä.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry toteaa, että työoikeudellisissa riidoissa on huomattavaa vaihtelevuutta intressien määrien ja oikeudellisen haastavuuden osalta.

Itä-Suomen hovioikeus katsoo, **että työoikeudelliset riidat eivät välttämättä soveltuisi pienriitamenettelyyn.**

Muut juttutyypit

Etelä-Savon kärjäoikeus ja Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsovat, että pienriitamenettelyä tulisi soveltaa joustavasti useisiin eri juttutyyppeihin.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että pienriitamenettely soveltuisi hyvin kuluttajariitoihin.

Keski-Suomen kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus ja Suomen velalliset ry katsovat, että pienriitamenettelyssä voitaisiin käsitellä asiat, joissa haetaan takaisinsaantia kärjäoikeuden yksipuoliseen tuomioon.

Tuomioistuinvirasto esittää harkittavaksi, voitaisiinko pienriitamenettelyä soveltaa yksityishenkilöiden, talo- ja asuntoyhtiöiden, yhdistysten ja yritysten pienehköissä muissa riita-asioissa, jotka voisivat tarkoittaa luontoissuorituksia, sopimuksen

päättämistä tai kohtuullistamista, kieltämistä, ennallistamista tai palauttamista taikka vahvistamiskanteita. Toisaalta niissä riidan euromääräistä intressiä voi olla hankala arvioida ja myös muilta osin rajanveto asian soveltuvuudesta pienriitamenttelyyn voisi tuottaa ongelmia.

Itä-Suomen hovioikeus katsoo, että erilaiset moitekanteet eivät välttämättä soveltuisi pienriitamenttelyyn.

Oikeusrekisterikeskuksen mukaan rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentissa säädetty sui generis -asia ja rikosvahinkolain 31 §:ssä säädettyyn valtion takautumisoikeuteen perustuva laaja riita-asia tulee rajata pienriitamenttelyn soveltamisalan ulkopuolelle oikeudellisten erityisluonteidensa vuoksi.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry katsoo, että jatkuvia sitoumuksia koskevat saavat tulisi rajata soveltamisalan ulkopuolelle velkapääoman kasvaessa niissä nopeasti.

3.3 Suhde täysimittaiseen oikeudenkäyntiin

Valtaosa lausunnonantajista (Itä-Suomen hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavalvontapiiri, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Akava ry, Asianajajaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Julkiset oikeusavustajat ry, Kuluttajaliitto, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry, Suomen Yrittäjät, Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry, Suomen Vuokranantajat ry, Takuusäätiö ja Tuomariliitto **kannattaa arviomuistiossa tarkasteltua ratkaisuvaihtoehtoa, jossa kaikki riita-asiat, joiden kohteen arvo alittaa tietyn euromäärän, ja mahdolliset muut laissa erikseen menettelyn soveltamisalaan määritellyt asiat, käsiteltäisiin asianosaisten kannanotoista riippumatta pienriitamenttelyssä. Tuomioistuimella olisi kuitenkin mahdollisuus siihen, että se voisi siirtää asian täysimittaiseen oikeudenkäyntiin arviomuistiossa esitetyllä tavalla.** Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus ja Satakunnan kärjäoikeus toteavat, että kärjäoikeuden prosessiratkaisusta ei tulisi saada hakea erikseen muutosta.

Viitaten työoikeudellisiin palkkasaatavariitoihin Palvelualojen ammattiliitto PAM ry ja SAK ry katsovat, että **pienriitamenettelyn ei tulisi olla automaattinen kaikissa intressirajan alittavissa asioissa**. SAK ry katsoo, että asianosaisilla tulisi olla oikeus vaatia riita käsiteltäväksi täysimittaisessa oikeusprosessissa pienriitamenettelyn sijaan. Palvelualojen ammattiliitto PAM ry kannattaa arviomuistiossa tarkasteltua ratkaisuvaihtoehtoa, jonka mukaan käräjäoikeuden annettaisiin päättää siitä, käsitelläänkö asia pienriitamenettelyssä vai täysimittaisessa oikeudenkäynnissä.

Pirkanmaan käräjäoikeus katsoo, että **kantajalle pitäisi jättää mahdollisuus nostaa kanne laajana riita-asiana myös siinä tapauksessa, että kanteessa vaadittu pääoma ei ylitä pienriitamenettelyn ylärajaa**.

Helsingin käräjäoikeus toteaa erikseen **vastustavansa sitä, että käräjäoikeus tekisi erillisen päätöksen** siitä, käsitelläänkö asia pienriitamenettelyssä vai täysimittaisessa oikeudenkäynnissä. Tämä monimutkaistaisi oikeudenkäyntiä.

Itä-Suomen hovioikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Vuokralaiset VKL ry **pitävät jossain määrin mahdollisena tai ainakin selvittävän arvoisena myös asianosaisten sopimusvapautta pienriitamenettelyn soveltamisalaan kuuluvan asian käsittelemiseen täysimittaisessa oikeudenkäynnissä**. Myös Keski-Suomen käräjäoikeus pitää tätä mahdollisena, joskin vain silloin, jos asianosaiset eivät olisi kyenneet sopimaan asiaa pakollisessa sovittelumenettelyssä.

Oulun käräjäoikeus katsoo, että tuomioistuimella tulisi olla arviomuistiossa todetuin perustein taikka todistelun laajuuden perusteella mahdollisuus päättää, että asia ei sovellu pienriitamenettelyyn, mistä seuraisi jutun jääminen sillensä, elleivät kaikki asianosaiset suostuisi asian siirtämiseen täysimittaiseen oikeudenkäyntiin. Jos pienriitamenettelyyn soveltuvaa asiaa olisi ilman perusteltua syytä ryhdytty ajamaan laajana riita-asiana, tuomioistuimella tulisi olla oikeus määrätä oikeudenkäyntikulut pienriitamenettelyn mukaisesti.

Akava ry ja Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry katsovat, että jos tuomioistuimella siirtää pienriitamenettelyyn tarkoitettua asian normaaliin menettelyyn, kantajalta tulisi tuomioistuimen puolesta ensin tiedustella, haluaako kantaja jatkaa asiaa ja jos ei, kantajan tulisi voida peruuttaa asiansa ilman oikeudenkäyntimaksua.

Turun hovioikeus ja Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta pitävät perusteltuna sitä, että **laajan riita-asian siirto pienriitamenettelyyn edellyttäisi osapuolen esittämää pyyntöä**, joko heti asiaa vireille saatettaessa tai annettaessa vastaus kanteeseen. Vastapuolelle olisi varattava mahdollisuus ottaa kantaa pyyntöön ja

esittää mahdolliset perusteet sille, miksi menettely ei tapauksessa tulisi kysymykseen. Viime kädessä päätöksen tapaukseen sovellettavasta menettelystä tekisi aina asian käsittelijä. Näin välttyttäisiin siltä, että toinen osapuoli pyrkisi kieltäytymislään tarkoituksellisesti aiheuttamaan kuluja tai muuta haittaa toiselle osapuolelle.

Pirkanmaan kärjäoikeuden mukaan olisi tarkasteltava, missä järjestyksessä käsitellään pienriita-asiaan liittyvä vastaajan nostama vastakanne. Jos vastakanteen euromäärä ylittää pienriitamenettelyn rajan, kummankin kanteen käsittelyä tulisi jatkaa pienriitamenettelyssä, ellei tuomari päättäisi kanteen ja vastakanteen käsittelyn siirtämisestä normaaliin riita-asian menettelyyn.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta viittaa Ruotsissa käytössä olevaan malliin (Ruotsin oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 3 a §) täysimittaisen oikeudenkäynnin ja pienriitamenettelyn välisen suhteen järjestämisessä.

3.4 Suhde summaariseen menettelyyn

Itä-Suomen hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Suomen velalliset ry katsovat, että **summaarisessa menettelyssä riitautetut asiat tulisi käsitellä pienriitamenettelyssä riidan intressin alittaessa pienriitamenettelyn euromääräisen soveltamisalarajan.**

Helsingin hovioikeuden, Oulun kärjäoikeuden ja Tuomariliiton mukaan **olisi arvioitava vielä tarkemmin sitä, tulisiko summaarinen riita-asia riitautuessaan siirtää käsiteltäväksi pienriitamenettelyssä vai täysimittaisessa oikeudenkäynnissä.**

Päijät-Hämeen kärjäoikeus katsoo, että pienriitamenettelyä koskevilla säännöksillä voitaisiin tehostaa riitautuneen summaarisen asian siirtomenettelyssä haastehakemuksen täydennyttämistä ja kirjallista lausumaa koskevaa vaihetta.

4 Pienriitamenettelyn sisältö

4.1 Menettelyn keventäminen ja yksinkertaistaminen

4.1.1 Haastehakemuksen ja vastauksen muoto

Rovaniemen hovioikeus, Turun hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, oikeuskansleri, Tuomioistuinvirasto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Asianajajaliitto, Julkiset oikeusavustajat ry, Kuluttajaliitto, Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Vuokranantajat ry, Suomen Yrittäjät, Takuusäätiö, Tuomariliitto, Vuokralaiset VKL ry **kannattavat arviomistiossa esitettyä ajatusta vakimuotoisen lomakkeen käyttämisestä haastehakemuksen ja vastauksen laatimisessa**. Lomakkeiden katsotaan helpottavan asian hoitamista itsenäisesti. Hyvin toteutettuna lomakkeet saattaisivat helpottaa jutun asianmukaista jäsentämistä, mikä vähentäisi tuomarin valmistelutyötä. Lisäksi kiinnitetään huomiota riittävään lomakkeiden käyttöneuvontaan, jonka ei tulisi olla tuomioistuimen tehtävä.

Helsingin kärjäoikeus ja FINE **suhtautuvat lomakkeiden käyttöön varauksellisesti**. Itä-Uudenmaan kärjäoikeus suhtautuu varauksellisesti lomakkeisiin, jos niissä oleva tieto pitäisi siirtää tuomioistuimen osin sähköisiin järjestelmiin, sekä sähköisten järjestelmien käytettävyyteen.

Eduskunnan oikeusasiamies ehdottaa, että **haastehakemus tulisi laatia kirjallisesti lomakkeella, mutta siihen voitaisiin vastata suullisesti istunnossa tai erityisellä vastauslomakkeella etukäteen**. Lomakkeet voisivat olla paperisia tai ne voitaisiin laatia ja lähettää myös sähköisessä asiointiportalissa taikka sähköpostitse.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Kuluttajaliitto, Suomen Lakimiesliitto ja Vuokralaiset VKL ry korostavat, että lomakkeen tulee olla sekä sähköinen että manuaalinen.

Pirkanmaan kärjäoikeus ja Tuomioistuinvirasto katsovat, että pienriita-asian vireillepano tulisi olla mahdollista vain sähköisesti.

Helsingin kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus ja FINE toteavat, että lomakepohjaisia haastehakemuksia ja niihin annettuja vastauksia jouduttaisiin usein täydennyttämään. Helsingin kärjäoikeus kiinnittää huomiota eurooppalaista maksamismääräystä koskevissa hakemuksissa sekä vähäisiä vaatimuksia koskevissa asioissa usein esiintyviin epäselvyyksiin ja puutteisiin. Se katsookin, että perusteeltaan hyvin moninasiin pienriitoihin käytettävät lomakemuotoiset vireillepano- ja vastausasiakirjat eivät todennäköisesti johtaisi menettelyn nopeutumiseen.

FINE kiinnittää huomiota siihen, että riita-asian osapuolet todennäköisesti pyrkisivät saamaan tuomioistuimelta ohjeita ja neuvoja näytön, vaatimusten ja vastausten esittämiseen sekä prosessisäännösten tulkintaan. Menettelyn toimivuus edellyttäisi kärjäoikeuksilta tällaisiin kysymyksiin vastaamista olennaisesti nykyistä enemmän.

Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Tuomioistuinvirasto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Kuluttajaliitto, Suomen Vuokranantajat ry ja Takuusäätiö katsovat, että **haastehakemuksen ja vastauksen laatiminen olisi tehokasta sähköisen asiointiportaalin kautta**. Asiointiportaalin malliesimerkkinä viitataan muun muassa summaaristen asioiden yhteydessä käytettävään tai kuluttajariitalautakunnan portaaliin, Alankomaiden eKantonrechter-järjestelmään, Oma-Vero -palveluun ja AIPAn asiointiportaaliin.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ehdottaa, että viiteen keskeisimpään asiatyyppiin (palvelussopimus tai toimeksianto, työsuhde, perheoikeus, velka tai saaminen ja huoneenvuokra) liittyvää juridiikkaa rakennettaisiin sisään sähköiseen asiointiportaaliin ja näin tuettaisiin asianosaisten suoriutumista asiansa hoitamisessa.

4.1.2 Haastehakemuksen ja vastauksen sisältö sekä haasteen tiedoksiantoa koskevat huomiot

Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus ja Päijät-Hämeen kärjäoikeus **vastustavat haastehakemuksen sisältövaatimusten lieventämistä**. Haastehakemusten nykyisiä sisältövaatimuksia ei pidetä kohtuuttoman haastavina ja lisäksi katsotaan, että lain välttämättömyyskriteeri ei riittävän tehokkaasti johda puutteellisten ja sekavien haastehakemusten tutkimatta jättämiseen. Mitä kevyemmät haastehakemuksen sisältövaatimukset ovat sitä suurempaa tuomarivetoisuutta ja resurssipanosta tuomioistuimissa asian eteenpäin vieminen vaatii.

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Itä-Suomen yliopisto, Asianajajaliitto ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry **kannattavat haastehakemuksen sisältövaatimusten lieventämistä**.

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus ja Asianajajaliitto katsovat, että haastehakemuksen sisältövaatimusten tulisi vastata oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n sääntelyä. Oulun kärjäoikeus ja Pohjanmaan kärjäoikeus toteavat, että myös vastaus voisi olla samantyyppinen. Oulun kärjäoikeus tähdentää, että maallikoilta ei voi edellyttää oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n tasoista alkukirjelmää tai vastausta.

Etelä-Savon kärjäoikeus ja Helsingin kärjäoikeus **eivät pidä tarpeellisena keventää vastauksen sisältövaatimuksia**. Helsingin kärjäoikeus viittaa summaarisessa menettelyssä käsiteltävien kanteiden matalaan riitauttamiskynnykseen.

Kanta-Hämeen kärjäoikeus toteaa, että pienriitamenettelyssä kynnyks puutteista johtuvaan kirjalliseen täydennyskehotukseen ja etenkin asian tutkimatta jättämiseen tulee olla korkeammalla kuin täysimittaista oikeudenkäyntiä käynnistettäessä.

Asianajajaliitto katsoo, että vastausta ei annettaisi suoraan haastehakemukseen, vaan sen perusteella tuomioistuimen esittämiin yksilöityihin kysymyksiin.

Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus katsovat, että **pienriitamenettelyn tiedoksiantomenettelyä tulisi keventää tai kehittää sähköiseksi**.

Helsingin kärjäoikeus toteaa, että tulisi harkita esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n kaltaisia tiedoksiantotapoja.

4.1.3 Kirjallisten lausumien määrän rajoittaminen

Vaasan hovioikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus ja Päijät-Hämeen kärjäoikeus **eivät pidä tarpeellisena kirjallisten lausumien määrän rajoittamista**. Riita-asian kirjallisessa menettelyssä ja pääkäsittelyssä ratkaisemisen edellytysten selvittäminen edellyttää käytännössä yhteydenpitoa asianosaisiin lausumapyynnön muodossa vaatimusten ja perusteiden selventämiseksi, riitaisten ja riidattomien seikkojen selvittämiseksi ja todistelun kartoittamiseksi. Kirjallisten lausumien määrän rajoittamisella ei olisi menettelyä nopeuttavaa tai yksinkertaistavaa vaikutusta. Tuomioistuimen kirjalliset lausumapyynnot ja asianosaisten lausumat selventävät asiaa kustannustehokkaasti sekä usein myös johtavat sovintoon, kanteen peruuttamiseen tai toisen asianosaisten passiivisuuteen perustuvaan asian ratkaisemiseen selvästi keveämmin ja nopeammin kuin riitaisen asian ratkaiseminen tuomiolla.

Etelä-Savon kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavalvontapiiri, Itä-Suomen yliopisto Julkiset oikeusavustajat ry ja Suomen Yrittäjät **kannattavat kirjallisten lausumien määrän rajoittamista**.

Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavalvontapiiri ja Julkiset oikeusavustajat ry katsovat, että kirjelmien määrää tulisi rajata vain haastehakemuksen johdosta annettavaan vastaukseen, erillisiä lausumia ei pyydetäisi.

Etelä-Savon kärjäoikeus katsoo, että lausumien määrän rajoittaminen tehostaisi käsittelyä. Haastehakemuksen saapumisen jälkeen asian käsittelyä tulisi voida jatkaa suoraan suullisessa käsittelyssä pyytämättä vastaajalta erillistä kirjallista lausumaa.

Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus ja Asianajajaliitto katsovat, että **kirjallisen yhteenvedon laatiminen on tarpeen myös pienriitamenettelyssä**, joskin Etelä-Savon kärjäoikeuden mukaan sen pitäminen myös suullisesti tulisi säätää mahdolliseksi.

Helsingin kärjäoikeus ja Kanta-Hämeen kärjäoikeus katsovat, että yhteenvedon laatimatta jättämisellä ei olisi asian kokonaiskäsittelyä keventäviä tai nopeuttavia vaikutuksia.

Kanta-Hämeen kärjäoikeus toteaa, että yhteenvedosta on hyötyä tuomion laatimissa, erityisesti vähänkin mutkikkaammassa asioissa kun käytössä ei yleensä olisi asiaa riittävän hyvin taustoittavia oikeudenkäyntikirjelmää.

Oulun kärjäoikeus pitää yhteenvedon laatimista tarpeellisena pienriita-asioissa vaatimusten, perusteiden, riitakysymysten, riidattomien seikkojen ja todistelun tarkistamiseksi sekä tarpeellisten kysymysten esittämiseksi etukäteen keskitetysti. Ei voida ajatella, että asianosaiset vasta ratkaisupäivän aikana saavat käsityksen siitä, mitä tuomioistuin näkee asiassa ja sitten pitäisi välittömästi reagoida ja olla todistelu käsillä. Yhteenvedo pienriidassa ei aiheuta lisätyötä, koska sitä vastaavat tiedot on kirjattava tuomioon. Yhteenvedo helpottaa tuomion julistamista heti istunnossa.

Asianajaliitto toteaa, että yhteenvedosta tulisi käydä ilmi tuomioistuimen ratkaistavana olevat, todistelua edellyttävät riitakysymykset, mahdolliset lisäkysymykset asianosaisille, ohjeet ja määräaika todistelun nimeämiseksi.

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Tuomioistuinvirasto ja eduskunnan oikeusasiamies katsovat, **että kirjallista yhteenvedoa ei välttämättä tarvita pienriitamennettelyssä.**

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus katsoo, että kirjallinen yhteenvedo voitaisiin edelleen harkinnanvaraisesti laatia, mikäli se edistäisi asiaa. Yhteenvedon sijasta voitaisiin myös käyttää riitaisten kysymysten listausta.

4.1.4 Ei erillistä valmisteluistuntoa

Itä-Suomen hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Helsingin kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta ja Tuomariliitto **suhtautuvat kielteisesti erillisten valmisteluistuntojen toimittamatta jättämiseen tai vastustavat niiden kieltämistä.** Erillisen valmisteluistunnon toimittamatta jättäminen on mahdollista ja yleistä jo voimassa olevien säännösten perusteella. Pääkäsittely voitaisiin joissakin tilanteissa toimittaa välittömästi lyhyen valmisteluistunnon jälkeen. Suullisen valmisteluistunnon rooli voisi pienriitamennettelyssä korostaa myös sovintoon tähtävyttä ja toteuttaa arviomuistiossa esitettyä ajatusta sovittelusta ensi vaiheena. Pienriita-asioissa valmisteluistunto on erityisen tärkeä vaihe asian käsittelyssä. Laajaksi paisumassa olevan todistelun rajoittaminen voi olla tehokkaampaa, kun molemmat osapuolet ovat läsnä. Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta ja Itä-Suomen yliopisto katsovat, että suullinen valmisteluistunto voitaisiin pitää etäyhteyksin esim. videoneuvotteluna.

Turun hovioikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kymenlaakson kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus ja Tuomioistuinvirasto **kannattavat erillisen valmisteluistunnon toimittamatta jättämistä tai suhtautuvat myönteisesti erillisten valmisteluistuntojen karsimiseen.** Turun hovioikeus katsoo, että erillisiä valmisteluistuntoja tulisi välttää niistä syntyvien kulujen takia.

Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Kymenlaakson kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri ja Julkiset oikeusavustajat ry **kannattavat asian käsittelyä suullisesti siten, että valmistelu ja pääkäsittely pidetään välittömästi peräkkäin.** Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että vain poikkeuksellisesti näytön hankkimiseksi pääkäsittely voitaisiin pitää eri päivänä.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus ja Kanta-Hämeen kärjäoikeus **suhtautuvat varauksellisesti asian käsittelyyn suullisesti siten, että valmistelu ja pääkäsittely pidetään välittömästi peräkkäin.** Jos ei ole valmisteluistuntoa ja henkilötodistajia nimetään vasta pääkäsittelyssä, johtaa tämä lähes väistämättä käsittelyn peruuntumiseen. Tuomarin ja asianosaisten olisi osapuolten vaatimusten ja niiden perusteiden selvittämiseksi käytävä alustavaa keskustelua. Jos tarvetta olisi vain asianosaisten kuulemiseen ja muukin näyttö olisi vähäistä ja jo ennakolta selvää, mahdollisuudet käsitellä asia yhdessä käsittelyssä olisivat hyvät.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus toteaa, että usein vastaajat esittävät perustellun kiistämisperusteen vastatessaan kirjallisesti kanteeseen, jos tällainen asia viedään suoraan istuntoon, on olemassa riski, että tällainen vastaaja ei tule paikalle istuntoon, jolloin hänen perusteltu kiistämisensä jää vaikutuksettomaksi.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus katsoo, että tilanteissa, joissa asiaa ei voida ratkaista kirjallisessa menettelyssä, yhden istunnon malli on lähtökohtaisesti kannatettava.

4.1.5 Todistelun rajoittaminen

Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon käräjäoikeus, Helsingin käräjäoikeus, Kainuun käräjäoikeus ja Kanta-Hämeen käräjäoikeus **eivät pidä todistelun rajoittamista koskevien uudistusten säätämistä tarpeellisena**. Arviomuistiossa todetuin tavoin todistelun riittävän tehokas rajoittaminen on jo mahdollista nykysääntelyn perusteella.

Vaasan hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että todistelun rajaaminen tapahtuu usein myös asianosaiskeskustelun kautta ilman käsittelyratkaisun tarvetta. Tällöin tuomioistuimella ja asianosaisilla on oltava selvä käsitys jutun oikeusohjeista ja relevanteista tosiseikoista. Myös yksityisluonteisia kertomuksia voidaan käyttää riita-asiaassa osapuolten suostumuksella. Harkittavaksi jää, voitaisiinko tältä osin enemmän harkintavaltaa antaa käräjätuomarille.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus, oikeuskansleri, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Suomen Lakimiesliitto ja Tuomariliitto katsovat, että **todistelua tulisi rajoittaa tai rajoittamisen mahdollisuuksia tulisi vähintään selvittää**.

Tuomariliitto katsoo, että todistelua tulee rajoittaa siten, että pienriitana ei voitaisi pitää asiaa, joka vaatisi 2–3 päivän pääkäsittelyn. Pelkällä prosessinjohdolla ei voida rajata asiaan liittyvää tarpeellista todistelua. Pienriitamenettelyn piiriin kuuluvissa asioissa, joita ratkotaan pääkäsittelyssä, on todennäköisesti kuultava vähintään asianosaisia, joilla on aina oikeus tulla kuulluksi omassa asiassaan todistelutarkoituksessa.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus pitää todistelun rajoittamismahdollisuuksien lisäämistä harkinnanarvoisena, jos tuomarin prosessinjohtovelvollisuutta korostetaan. Arviomuistiossa viitattu Tanskan malli luvanvaraisesta todistelusta voisi olla toimiva ratkaisu joissakin tilanteissa.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsoo, että tulisi olla keinoja ehkäistä viime hetkillä esitettyä todistelua ja turvata pääkäsittelyn keskittäminen, varsinkin, jos suullisia käsittelyjä on vain yksi. Esimerkiksi Norjassa käytössä oleva menettely, jossa suullista valmistelua ei toimiteta ja asianosaisten tulee ilmoittaa todistelu viikkoa ennen suullista loppukäsittelyä, voisi olla kannatettava. Lisäksi voitaisiin harkita henkilötodistajien määrän rajoittamista esimerkiksi siten, että asia siirretään laajan riita-asian käsittelyyn, jos todistajia nimetään enemmän kuin yksi per asianosainen.

Oulun käräjäoikeus katsoo, että todistelun tulisi rajoittua muutamaan keskeiseen asiakirjaan ja sekä asianosaisiin sekä enintään 1–2 todistajaan/osapuoli. Jos näyttö on laajempi, kyseessä ei enää ole pienriita. Mikäli rajoittaminen on symmetristä, se ei ole epäasianmukaista, koska jutun saa aina laajan riita-asian käsittelyyn.

Oikeuskansleri esittää menettelyn tehostamiseksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:n todistelun ohjaamista ja rajoittamista koskevien säännösten selkeyttämistä.

Preklusio

Oulun käräjäoikeus toteaa, että oikeudenkäyntiaineistona tulisi voida ottaa huomioon kaikki esitetty eikä istunnon vaiheeseen liittyvää automaattista preklusiota tulisi olla. Tuomioistuimen tulisi kuitenkin voida tarvittaessa antaa preklusiomääräys prosessitoimien tehostamiseksi.

Kainuun käräjäoikeus katsoo, että preklusioon on jo olemassa hyvät keinot.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta toteaa, että väitteiden tai todisteiden preklusiota tulisi tarkastella tarkemmin jatkovalmistelussa.

4.1.6 Materiaalinen prosessinjohto

Korkein oikeus, Helsingin hovioikeus, Turun hovioikeus, Kainuun käräjäoikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Keski-Suomen käräjäoikeus, Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus, Pirkanmaan käräjäoikeus, Päijät-Hämeen käräjäoikeus, Satakunnan käräjäoikeus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, oikeuskansleri, eduskunnan oikeusasiamies, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Asianajajaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Julkiset oikeusavustajat ry, Kuluttajaliitto, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry, Takuusäätiö ja Vuokralaiset VKL ry **kannattavat tai suhtautuvat hyväksyvästi materiaallisen prosessinjohtovelvoitteen laajentamiseen pienriitamenettelyssä.** Ne viittaavat arviomuistiossa esitettyyn toteamukseen, jonka mukaisesti tavanomaiseen riita-prosessiin verrattuna tuomioistuimella olisi pienriitamenettelyssä suurempi vastuu asian selvittämisestä, mikä lisäisi prosessinjohtoa ja kyselyoikeuden käyttämisen merkitystä sekä osapuolten neuvonnantarvetta valmisteluvaiheessa. Aktiivinen prosessinjohto saa prosessin tuntumaan oikeudenmukaisemmalta, varsinkin jos vain toisella osapuolella on avustaja. Ilman avustajaa toimimisen tulisi olla mahdollista, vaikkakin monissa tilanteissa avustajan käyttäminen saattaisi olla perusteltua ja varsinkin elinkeinonharjoittajien toimesta yleistä.

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus ja oikeuskansleri katsovat, että prosessinjohtovelvoitteen laajentamisesta pitäisi nimenomaisesti säätää.

Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Itä-Suomen yliopisto ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry ja Tuomariliitto **vastustavat tai suhtautuvat kielteisesti taikka varauksellisesti tuomioistuimen materiaalsen prosessinjohtovelvoitteen laajentamiseen pienriitamenettelyssä.** Asianosaisten työn siirtämisen tuomioistuimelle ei katsota keventävän oikeudenkäyntimenettelyä. Oikeusturvan saavuttaminen ilman avustajaa on jo mahdollista selvissä ja yksinkertaisissa asioissa nykyisiin säännöksiin perustuvan prosessinjohton puitteissa. Asianosaisen itseprosessuamista ei myöskään pidetä realistisena keinona riitaprosessin keventämiseen. Lainsäädännön muuttaminen ei vaikuta nykyisiin ongelmakohtiin, kuten puutteisiin prosessinjohtossa, jäsenmättömään asianajoon tai käytettävissä oleviin resursseihin. Nykyistä aktiivisempi prosessinjohto voisi vaarantaa tuomarin roolin asian puolueettomana ratkaisijana.

Turun hovioikeus katsoo, että ennen pääkäsittelyä olisi pyrittävä prosessinjohtollisiin toimenpitein asian sovinnolliseen ratkaisuun. Myös pääkäsittely voisi olla nykytilaan nähden sovitteluvampi ja keskusteluvampi tuomioistuimen kyselyoikeutta soveltaen.

Turun hovioikeus ja Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitävät vaihtoehtoisena ratkaisuna materiaalsen prosessinjohtovelvoitteen laajentamiselle sitä, että oikeusaputoimistoista olisi saatavissa riittävä tuki oman asiansa ajamiseksi pienriitamenettelyyn liittyvässä pääkäsittelyssä.

Helsingin hovioikeus ja Kainuun kärjäoikeus toteavat prosessinjohtovelvoitteen laajentamisen edellyttävän pienriitaprosessin johtamiskoulutusta. Kanta-Hämeen kärjäoikeus katsoo, että tuomareiden asennemuutos on koulutusta keskeisempää.

Todistajankuulustelu

Vaasan hovioikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies ja Asianajajaliitto **suhtautuvat myönteisesti tuomioistuimen roolin kasvattamiseen todistajankuulustelussa.**

Etelä-Savon kärjäoikeus ja Helsingin kärjäoikeus **vastustavat tuomioistuimen roolin kasvattamista todistajankuulustelussa.** Tuomioistuimen suorittama kuulustelu ei sovi tuomarin rooliin asian puolueettomana ratkaisijana. Helsingin kärjäoikeus toteaa, että tilanteissa, joissa tuomioistuimen kysymyksillä ei pyritä

kuultavan jo antaman vastauksen selventämiseen, tuomioistuimen esittämät kysymykset voivat johtaa asian ratkeamiseen toisen asianosaisen kannalta haitallisella tavalla.

Kainuun kärjäoikeus ja Kanta-Hämeen kärjäoikeus eivät pidä todistajankuulustelua ongelmallisena tuomarın puolueettomuuden näkökulmasta.

Vaasan hovioikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies ja Asianajajaliitto katsovat, että puheenjohtaja voisi suorittaa todistajien kuulustelun ja asianosaiset ja puheenjohtaja voisivat esittää täydentäviä tai vastakuulustelutyyppejä kysymyksiä sen jälkeen. Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että myös asiakirjatodistelu voitaisiin käydä läpi puheenjohtajan johdolla. Kaikille osapuolille tuttujen asiakirjojen osalta riittäisi niihin viittaaminen.

Vaasan hovioikeus viittaa Saksassa käytössä olevaan menettelyyn, jossa asiamiehet tekevät esityksen tuomarille todistajalle esitettävistä kysymyksistä.

Päijät-Hämeen kärjäoikeus toteaa, että todistajankuulustelun onnistuminen istunnossa silloin, kun asianosaisilla ei ole avustajia, edellyttää hyvää valmistelua ja selkeitä todistusteemoja.

Oulun kärjäoikeus katsoo, että tuomioistuimen puheenjohtajan pitäisi voida siirtyä sen toimittamiseen nopeasti, jos kuulustelu ei lähde sujumaan maallikoiden toimesta.

4.1.7 Kärjänotaari pienriita-asian ratkaisijana

Helsingin hovioikeus, Itä-Suomen hovioikeus, Turun hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavalvontapiiri, Julkiset oikeusavustajat ry ja Suomen Lakimiesliitto yhtyvät arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan **kärjänotaarit voisivat kärjätuomareiden ohella ratkaista pienriita-asioita.**

Helsingin hovioikeus ja Turun hovioikeus katsovat, että juttujen jaossa tulisi huomioida myös muita kriteereitä kuin intressin arvo, kuten Turun hovioikeuden mukaan se, onko osapuolilla avustajaa. Jos ainoastaan toisella osapuolella olisi avustaja, juttu voitaisiin jakaa kärjätuomarille.

Kanta-Hämeen kärjäoikeus katsoo, että kärjänotaarit kykenisivät ratkaisemaan valtaosan pienriita-asioista. Kainuun kärjäoikeus puolestaan katsoo, että vain osa pienriidoista soveltuisi kärjänotaarin tai kokemattoman tuomarin käsiteltäviksi.

Itä-Suomen hovioikeus ja Etelä-Savon kärjäoikeus katsovat, että pienriita-asioissa tulisi soveltaa tuomioistuinharjoittelusta annetun lain 16 §:n rajoituksia kärjänotaarin toimivallasta riita-asiassa.

Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että kärjätuomareiden tulisi lähtökohtaisesti ratkaista pienriitamenettelyssä käsiteltävät asiat. Kärjänotaari voisi käsitellä riitautuneita summaarisia riita-asioita pienriitamenettelyssä, mutta kärjänotaarien laajempi ratkaisutoimivalta vaatisi tarkempaa selvittämistä menettelyn sisällön tarkennuttua.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies ja Tuomariliitto katsovat, että **pienriita-asiat soveltuvat huonosti kärjänotaareiden ratkaistaviksi**, koska menettelyssä puheenjohtajan prosessinjohtotaidot ja oikeudellinen osaaminen korostuvat tavanomaista voimakkaammin erityisesti, jos tuomarin tutkimis- ja selvittämisvelvollisuutta laajennetaan. Myös kärjänotaareiden ratkaisutoimivaltaan myönteisesti suhtautuvat lausunnonantajat tunnistavat laajempaan materiaaliseen prosessinjohtoon liittyvät haasteet.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeus pitävät kärjänotaareiden ratkaisutoimivaltaa ongelmallisena erityisesti, jos pyritään tuomioiden julistamisen lisäämiseen.

Helsingin hovioikeus, Oulun kärjäoikeus ja Tuomariliitto viittaavat arviomuis-tiossa todettuun, jonka mukaan Alankomaissa pienriitoja ratkaisevat kokeneet alioikeustuomarit.

4.1.8 Pääkäsittelyn keston rajoittaminen ja ratkaisun antaminen määräajassa

Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus **eivät pidä pääkäsittelyn keston rajoittamista perusteluna** viitaten arviomuis-tiossa esitettyihin oikeusturvanäkökohtiin. Pääkäsittelyn kesto ei pidetä pienissä jutuissa ongelmana ja hyvä prosessinjohto rajoittaa pääkäsittelyn kesto.

Itä-Suomen yliopisto **kannattaa pääkäsittelyn keston lyhentämistä.**

Etelä-Savon käräjäoikeus, Helsingin käräjäoikeus, Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Kainuun käräjäoikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus, Päijät-Hämeen käräjäoikeus ja Tuomariliitto **vastustavat sitä, että käräjäoikeuden tulisi ratkaista asia säädetyssä määräjassa asian vireilletulosta** viitaten arviomuistiossa esitettyihin perusteluihin. Jo nyt erilaiset, keskenään huonosti suunnitellut ristikkäiset kiireellisyysvaatimukset vaikeuttavat tuomioistuintyön järjestämistä ja aiheuttavat kohtuutonta viivettä niiden asiaryhmien käsittelyyn, joille ei ole asetettu omaa kiireellisyysperustetta.

4.1.9 Kirjalliset todistajanlausunnot

Itä-Suomen hovioikeus, Etelä-Savon käräjäoikeus, Helsingin käräjäoikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus, Päijät-Hämeen käräjäoikeus ja Akava ry **vastustavat kirjallisten todistajanlausuntojen laajempaa käyttämistä.** Asianosaisella tulee olla mahdollisuus halutessaan esittää kysymyksiä kirjallisen todistajankertomuksen antaneelle todistajalle. Kirjalliset todistajanlausunnot muissa kuin aivan perusasioissa eivät laadultaan, uskottavuudeltaan ja näyttöarvoltaan vastaa todistajan kuulemista suullisesti tuomioistuimessa.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavalvontapiiri, Julkiset oikeusavustajat ry ja Suomen Yrittäjät katsovat, että **mahdollisuutta kirjallisten todistajanlausuntojen hyödyntämiseen joissakin tilanteissa tulisi harkita.** Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsoo, että joissakin tilanteissa kirjalliset todistajanlausuntojen käyttäminen olisi asianosaisten oikeusturvan kannalta kestävä, jos toisella asianosaisella on mahdollisuus esittää asiasta vastatodistelua. Esimerkiksi tavarantarkastuskertomusten osalta ei ole aina välttämätöntä kuulla kertomuksen laatijaa, jos on kysymys esimerkiksi rajatumasta kysymyksestä. Kuluttajariitalautakunnassa on usein selvityksenä virheellisen tavaran korjanneen tahon lausunto. Tilanne voi olla toinen, jos kysymys on toisen asianosaisen tuttavasta, joka kertoo tapahtumista oman näkemyksensä. Tällöin suullinen kuuleminen voi olla tarpeen.

Kainuun käräjäoikeus katsoo, että **kirjallisten todistajanlausuntojen laajempi salliminen tulisi mahdollistaa pienriitamenettelyssä** kiinnittäen huomiota siihen, mistä todistajasta ja millaisesta lausunnosta on kyse, sekä osapuolten suostumukseen.

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry toteaa yleisesti, että oikeudenkäynnin osapuolella tulisi olla oikeus toimittaa kirjallista todistelua sekä kuulla suullista todistelua.

4.1.10 Avustajakelpoisuus

Itä-Suomen hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus Keski-Suomen kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvalvontapiiri, Itä-Suomen yliopisto, Julkiset oikeusavustajat ry, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry ja Tuomariliitto katsovat, että **avustajan kelpoisuusvaatimuksista ei tule säätää eri tavalla kuin oikeudenkäymiskaassa laajojen riita-asioiden osalta.**

Kanta-Hämeen kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies, Asianajajaliitto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Palvelualojen ammattiliiton PAM ry ja Suomen Perimistoimistojen Liitto ry **pitävät avustajien kelpoisuusvaatimusten alentamista joiltakin osin harkinnanarvoisena.**

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ja Suomen Velalliset ry toteavat, että pienriitamenettely tulee säätää niin yksinkertaiseksi, että asianosaiset selviävät lähtökohtaisesti itse asiansa ajamisesta.

Etelä-Savon kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus ja Kanta-Hämeen kärjäoikeus toteavat, että kokemukset niin sanotuista maallikkoavustajista ovat huonoja.

Helsingin kärjäoikeus toteaa, että kelpoisuusvaatimusten keventäminen vähentäisi menettelystä aiheutuvia kustannuksia, mutta ei välttämättä edistäisi asian tehokasta käsittelyä, keventäisi oikeudenkäyntiä tai parantaisi asianosaisten oikeusturvaa.

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus katsoo, että kelpoisuusvaatimusten keventäminen voisi laskea avustajakunnan osaamistasoa ja siten vaikeuttaa tuomioistuimen työtä.

Kanta-Hämeen kärjäoikeus ei kannata avustajien kelpoisuusvaatimusten aina-kaan olennaista alentamista, vaikka se voisikin alentaa oikeudenkäyntikulujen määrää. Avustajan kelpoisuusehtojen alentaminen voisi tulla kysymykseen tilanteissa, joissa asianosainen, vaikkakin ymmärtää asian, ei esimerkiksi, iän tai sairauden takia kykene itse ajamaan asiaansa tuomioistuimessa.

Asianajaliitto katsoo, että pienriitamenettelyssä avustajan kelpoisuuehdot voisivat olla samat kuin summaarisessa riita-asiassa.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta ja Suomen Perimistoimistojen Liitto ry katsovat, että voitaisiin harkita mahdollisuutta lieventää avustajan kelpoisuusvaatimuksia siten, että ylemmän oikeustieteellisen tutkinnon suorittanut voisi toimia avustajana pienriitamenettelyssä. Toisaalta Suomen Perimistoimistojen Liitto ry toteaa, että kelpoisuusvaatimusten keventäminen voisi lisätä muutoksenhakua. Lisäksi jos kelpoisuusvaatimukset eroavat pienriitamenettelyssä ja täysimittaisessa riita-asian oikeudenkäynnissä, joutuu osapuoli hankkimaan mahdollisessa muutoksenhaussa kelpoisuusvaatimukset täyttävän asiamiehen, jolle asia ei ole tuttu, mikä nostaa oikeudenkäynnin kustannuksia asian käsittelyn myöhemmissä vaiheissa.

Palvelualojen ammattiliiton PAM ry katsoo, että avustajakelpoisuutta voitaisiin lieventää siten, että oikeusnotaarin tutkinnon suorittanut voisi toimia avustajana pienriitamenettelyssä.

Eduskunnan oikeusasiamies ehdottaa avustajakelpoisuuden lieventämistä siten, että haastemies tai oikeustieteen ylioppilas voisi toimia avustajana pienriitamenettelyssä, kuten asunto-oikeudessa. Tämä alentaisi myös oikeudenkäyntikynnystä, koska haastemies tai oikeustieteen ylioppilas laskuttaisivat murto-osan asianajajien taksoista.

Eduskunnan oikeusasiamies katsoo, että ilman avustajaa oikeudessa esiintyville asianosaisille voitaisiin sallia esimerkiksi valmiiksi kirjoitettujen tapahtumaselostusten esittäminen eikä heiltä vaadittaisi asianajajatyylisiä suullista pledeerausta. Jos asianosainen nimenomaan haluaisi esittää asiansa etukäteen laadittuun kirjelmään tukeutuen, se voitaisiin puheenjohtajan harkinnan mukaan sallia.

4.2 Pääkäsittely

4.2.1 Pääkäsittelyn tarve

Itä-Suomen hovioikeus, Turun hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Itä-Suomen yliopisto, Suomen velalliset ry, Tuomariliitto ja Vuokralaiset VKL ry **vastustavat sitä, että pienriitamenettelyssä käsiteltävät asiat ratkaistaisiin asianosaisten kannanotoista riippumatta pääkäsittelyä toimittamatta.** Osa menettelyyn kuuluvista asioista edellyttäisi pääkäsittelyn toimittamista. Kirjallisen menettelyn laajemman käyttämisen osalta liikkumavara on arviomuistiossa esitettyin tavoin rajallinen, eikä kirjallinen menettely ole usein suullista prosessia nopeampi eikä prosessitehokkaampi.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavallontapiiri, Asianajajaliitto, Julkiset oikeusavustajat ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry, Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry korostavat sitä, että **asian ratkaiseminen kirjallisen valmistelun perusteella tulee olla pienriitamenettelyssä helpompaa kuin laajoissa riita-asioissa.**

Vaasan hovioikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus katsovat, että asia tulisi voida ratkaista kirjallisen valmistelun perusteella, jos suullisessa valmistelussa ilmenee, ettei pääkäsittely ole tarpeellinen. Vaasan hovioikeus katsoo, että saman epäkohdan voisi korjata myös täystutkinnan osalta.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus esittää harkittavaksi, voitaisiinko pienempää intressiä koskevat riidat käsitellä ensisijaisesti kirjallisessa menettelyssä, jolloin asianosaisille tulisi antaa oikeus vaatia suullista käsittelyä ja tuomioistuimella tulisi olla oikeus siirtää asia oma-aloitteisesti suulliseen käsittelyyn. Toisaalta tuomioistuimella tulisi olla myös oikeus evätä selvästi perusteettomasti vaadittu tai muuten turha suullinen käsittely. Suulliseen käsittelyyn asia tulisi siirtää aina asianosaisten kuulemiseksi ja suullisen todistelun vastaanottamiseksi. Etäviestimin tapahtuva kuuleminen voisi olla joissain tapauksissa riittävä keino suullisen käsittelyn toteuttamiseksi.

Etelä-Savon kärjäoikeus katsoo, että asia voitaisiin ratkaista suullista käsittelyä pitämättä, jos asiassa ei esitettäisi henkilötodistelua tai suullisen käsittelyn pitäminen ei muusta syystä olisi tarpeen. Asian laatuun liittyvää mainintaa ei pidä sisällyttää

lainsäädäntöön. Suullinen käsittely voitaisiin järjestää kuten oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään sellaisista hakemusasioista, joita ei ole säädetty käsiteltäväksi riita-asioiden käsittelyjärjestyksessä.

Myös Oulun kärjäoikeus viittaa viittaa käsittelytavan osalta esimerkinomaisesti oikeudenkäymiskaaren 8 luvun hakemusasioihin sekä lähestymiskieltoasioihin. Pienriitamenettelyssä voisi olla vain ”istunto”, tai kuten Norjassa ”suullinen loppukäsittely”, joka alkaa valmistelulla ja jatkuu todistelun vastaanottamisella.

Kainuun kärjäoikeus ja Pirkanmaan kärjäoikeus katsovat, että asia tulisi voida ratkaista kirjallisessa menettelyssä myös vastoin asianosaisten vaatimusta pääkäsittelyn toimittamisesta.

Satakunnan kärjäoikeus, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Asianajajaliitto ja Suomen Perimistoimistojen Liitto ry kannattavat sitä, että asianosaisten suostumuksella voitaisiin erikseen sopia asian ratkaisemisesta kirjallisen valmistelun perusteella.

4.2.2 Pääkäsittely videoyhteydellä

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, oikeuskansleri, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Suomalaisen pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry ja Vuokralaiset VKL ry **suhtautuvat myönteisesti pääkäsittelyn toimittamiseen videoyhteyden välityksellä.**

Päijät-Hämeen kärjäoikeus ja Itä-Suomen yliopisto katsovat, että **videoyhteyden käyttöä pääkäsittelyssä tulee selvittää tarkemmin.**

Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus ja eduskunnan oikeusasiamies katsovat, että **pienriitamenettelyn osalta ei ole tarvetta säätää videoyhteyksien käyttämisestä muista tuomioistuimissa käsiteltävistä asioista poikkeavasti.** Voimassa olevan sääntelyn puitteissa on riittävästi vaihtoehtoisia tapoja järjestää pääkäsittely mahdollisuuksien mukaan videoyhteydellä. Kanta-Hämeen kärjäoikeus katsoo, että osallistuminen oikeudenkäyntiin videoyhteyden välityksellä voi heikentää suhtautumista kuulemisen tärkeyteen ja asian vakavuuteen.

Vaasan hovioikeus, Kainuun kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus ja Päijät-Hämeen kärjäoikeus **kannattavat suostumusperusteisuu-
desta luopumista harkittaessa pääkäsittelyn toimittamista videoyhteydellä.**

Itä-Suomen yliopisto, Akava ry, Kuluttajaliitto ja Vuokralaiset VKL ry puolestaan katsovat, että **pääkäsittelyn toimittamisen videoyhteydellä tulisi jatkossakin edellyttää asianosaisen suostumusta**, koska kaikilla ei ole mahdollisuuksia osallistua videoyhteyden välityksellä.

Oulun kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus ja Itä-Suomen yliopisto katsovat, että **tuomari voisi osallistua istuntoon omasta työhuoneesta tai kotoa**. Oulun kärjäoikeus toteaa, että tuomarin etäosallistumisen tulisi olla mahdollista tilanteissa, joissa molemmat asianosaiset osallistuvat pääkäsittelyyn etäyhteydellä ja todistelun vastaanottaminen tapahtuu etäyhteydellä tai henkilötodistelua ei esitetä. Itä-Suomen yliopisto katsoo, että oikeudenkäynnin julkisuuden rajoitus olisi perusteltavissa, jos oikeuden saatavuus paranisi.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus ja Tuomariliitto puolestaan katsovat, että **oikeudenkäynnin julkisuuden toteutumisen edellytyksenä on puheenjohtajan osallistuminen pääkäsittelyyn istuntosalista.**

Tuomariliitto toteaa, että videotallennusuudistuksen vaatimusten myötä pääkäsittelyjä ei voi jatkossa järjestää valmistelusaleissa tai etäyhteydellä omasta huoneesta, jos asiassa otetaan vastaan henkilötodistelua, kuten pienriitamenettelyssä olisi todennäköistä.

Päijät-Hämeen kärjäoikeus kiinnittää huomiota videotallennusuudistuksen huomioimiseen henkilötodistelun osalta. Helsingin kärjäoikeus arvioi todistelun esittämiseen etäyhteydellä asianosaisten itsensä toimesta liittyvän käytännössä hankaluuksia. Oulun kärjäoikeus katsoo, että todistelun arvioiminen videoyhteyden välityksellä olisi haastavaa.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus ja Vuokralaiset VKL ry viittaavat arviomuistiossakin todettuihin myönteisiin kustannusvaikutuksiin ja oikeuden saatavuuden parantamiseen videoyhteyden laajemman hyödyntämisen myötä.

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus katsovat, että videoyhteyden laajempi käyttö voisi vähentää hieman istuntosalikapasiteetin rajallisuudesta aiheutuvia oikeudenkäynnin pitkittymisiä.

Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus ja Itä-Suomen yliopisto katsovat, että videoyhteyden laajempi hyödyntäminen edellyttäisi, että myös asianosaisilla olisi toimivat ja kärjäoikeuden laitteistojen kanssa yhteensopivat laitteet. Suomen Perimistöimistojen Liitto ry katsoo, että videoyhteys tulisi olla mahdollista toteuttaa Teams-palvelun kautta. Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta katsoo, että mallia videoyhteyksien hyödyntämiseen voitaiin ottaa Norjan ja Tanskan sääntelystä (mm. TVL § 10-3).

Vaasan hovioikeus ja Oulun kärjäoikeus viittaavat muilta osin etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä koskevasta arviomuistiosta (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:2) antamaansa lausuntoon.

4.3 Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

4.3.1 Vaihtoehtoiset sääntelytavat

Arviomuistiossa on tarkasteltu kolmea eri perusvaihtoa harkittaessa sitä, miten oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta pienriitamennettelyssä säädettäisiin.

Lähes kaikki lausunnonantajat (Korkein oikeus, Helsingin hovioikeus, Itä-Suomen hovioikeus, Turun hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Rovaniemen hovioikeus, Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Kymenlaakson kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, oikeuskansleri, Tuomioistuinvirasto, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Asianajajaliitto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Julkiset oikeusavustajat ry, Kiinteistöliitto, Kuluttajaliitto, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry, Suomen Lakimiesliitto, Suomen velalliset ry, Suomen Vuokranantajat ry, Suomen Yrittäjät, Tuomariliitto ja Vuokralaiset VKL ry) **kannattavat kolmatta vaihtoehtoa, jonka mukaan hävinnyt asianosainen velvoitettaisiin korvaamaan voitaneen asianosaisen oikeudenkäyntikuluja, mutta rajoitettaisiin korvattavien kulujen määrää. Kysymys voisi olla esimerkiksi siitä, että laissa säädettäisiin oikeudenkäyntikulukorvauksen enimmäismääristä eri tilanteissa. Voittanut asianosainen joutuisi pitämään vahinkonaan tämän säädetyt määrän ylittävän osan oikeudenkäyntikuluistaan.** Etenkin ylimmät tuomioistuimet pitävät tätä keinoa kaikkein tehokkaimpana arviomuistiossa mainittujen tavoitteiden

saavuttamiseksi. Suomen Yrittäjät katsoo, että hävinneen osapuolen kuluvaluuta tulisi rajoittaa ainakin niissä tilanteissa, joissa hävinnyt osapuoli on pk-yritys ja vastapuoli suuryritys.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry kannattavat ensisijaisesti arviomuistiossa tarkasteltua **toista vaihtoehtoa, jonka mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta säädettäisiin samalla tavalla kuin muissakin riita-asioissa, mutta pitävät kolmatta vaihtoehtoa myös mahdollisena.**

Kukaan lausunnonantajista ei kannata arviomuistiossa tarkasteltua **ensimmäistä vaihtoehtoa, jonka mukaan kumpikin asianosainen pitäisi omat oikeudenkäyntikulunsa jutun lopputuloksesta riippumatta vahinkonaan.**

Itä-Suomen hovioikeus, Rovaniemen hovioikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, oikeuskansleri, Julkiset oikeusavustajat ry, Kuluttajaliitto ja Vuokralaiset VKL ry toteavat erikseen, että kuluvastuurajoitusta ei tulisi soveltaa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 5 §:n ja 6 §:n tarkoittamissa tilanteissa.

Kuluttajaliitto katsoo, että yrityksen työntekijöiden tekemä työ ja yrityksen ydintoimintaan kuuluvien lakien soveltaminen ei tulisi olla missään olosuhteissa korvattavaa.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus katsoo, että korvattavia oikeudenkäyntikuluja tulisi rajoittaa sekä kokonaisuudessaan että eri toimenpiteiden osalta. Vastaajan oikeus puolustautua perusteetonta kannetta vastaan ei saa vaarantua kulusääntelyn vuoksi.

Itä-Suomen hovioikeus katsoo, että jatkovalmistelussa on otettava arviomuistiossa esitettyä vahvemmin kantaa perusteeseen poiketa täyden korvauksen periaatteesta ja siihen liittyvästä tavoitteesta ennalta ehkäistä tarpeettomia epävarmoja oikeudenkäyntejä sekä oikeudenkäyntejä pitkittäviä vääriä ja perusteettomia väitteitä.

Rovaniemen hovioikeus katsoo, että oikeudenkäyntikulujen korvattavuuden rajaamisella avustajan käyttämisestä pienriitamenettelyssä tulisi poikkeuksellista.

4.3.2 Korvattavien kulujen laskutapa ja määrä

Korkein oikeus, Vaasan hovioikeus ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsovat, että prosessikynnyksen alentamiseksi **hävinneen osapuolen kuluvastuuta tulisi rajoittaa voimakkaasti.**

Rovaniemen hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen velalliset ry ja Vuokralaiset VKL ry katsovat, että **korvattavien kulujen tulee määräytyä ennakkoon tiedossa olevan taulukon perusteella prosentuaalisesti portaitettunana riidan taloudellisen intressin mukaan.** Suomen velalliset ry katsoo, että prosenttimääräinen korvaus voisi olla 20–30 prosenttia riidan taloudellisesta intressistä.

Asianajajaliitto katsoo, että **kohtuullisena kulukorvauksena voitaisiin pitää 30 prosenttia asianosaisen voittamasta määrästä.**

Turun hovioikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri, Julkiset oikeusavustajat ry ja Kuluttajaliitto katsovat, että **korvattavien kulujen tulee perustua kiinteisiin euromääriin tai korvattavaksi kuluksi voitaisiin hyväksyä tietty avustajan laskuttama tuntimäärä.**

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Suomen velalliset ry ja Vuokralaiset VKL ry **pitävät mahdollisena sekä prosenttiperusteista että kiinteisiin euro- tai tuntimääriin perustuvaa kulukattoa.** Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää kiinteäeuromääriisiin taksoihin perustuvaa kulukattoa selkeämpänä kuin prosenttiperusteista kulukattoa, jäljempänä mainittu olisi yhdenvertaisempi ja aina ”oikeassa” suhteessa riidan arvoon.

Turun hovioikeus ja Itä-Suomen yliopisto katsovat, että **hävinneen osapuolen korvattavaksi voisi tulla enintään riidan arvon määrä.**

Keski-Suomen kärjäoikeus katsoo, että kulukaton tulisi olla sen suuruinen, että se estäisi täysin tarpeettomat oikeudenkäynnit.

Keski-Suomen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus ja Suomen velalliset ry toteavat, että kulukattoa tulisi tarkistaa määräajoin.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsoo, että haastehakemuksen ja vastauksen laatimiseen voisi riittää 1–3 tunnin työ ja lausumaan 1–2 tunnin työ sekä istuntoon valmistautumiseen yhden tunnin työ. Jos istuntoon osallistumisesta hyväksyttäisiin todelliset tunnit ja käytettäisiin oikeusapulain taksoitusta, määrät eivät olisi kohtuuttoman suuria korvata ja ne mahdollistaisivat pienriita-asioiden asianmukaisen ajamisen. Riidan laadun perusteella voitaisiin harkita myös porrastusta asian ajamiseen käytettävän ajan sekä tuntipalkkion osalta.

Turun hovioikeuden mukaan korvausten määrää rajattaessa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi oikeusavun mukaista tuntiveloitusta ja valmistelussa lähtökohtaisesti hyväksyttävää avustajan ajankäyttöä, eli viittä tuntia. Kokonaisuudessaan vastapuolen korvattavaksi määrättävä avustajan ajankäyttö voitaisiin joka tapauksessa rajata esimerkiksi 10 tuntiin.

Oulun käräjäoikeus ja Tuomariliitto viittaavat kohtuullisen kulukorvauksen määrien osalta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c ja 8 d §:ään, muutama tunti asianajajan konsultaatiota ja alkukirjelmän laatiminen.

Kanta-Hämeen käräjäoikeus katsoo, että korvattavana oikeudenkäyntikuluna voitaisiin hyväksyä 1–2 tunnin asiaa kartoittava keskustelu avustajan kanssa, jotta vaatimukset ja todistelu jäseneltäisiin tehokkaasti tai avustaja voisi saada päämiehensä sopimaan asian tai luopumaan oikeudenkäynnistä menestymismahdollisuuksien ollessa hyvin heikot.

Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavalvontapiiri, Julkiset oikeusavustajat ry ja Suomen velalliset ry katsovat, että hävinneen osapuolen oikeudenkäyntikuluvastuu tulisi rajata Ruotsin mallin mukaisesti esimerkiksi yhteen oikeusaputaksan mukaiseen tuntiin (nykyisin 110 euroa) sekä oikeudenkäyntimaksuun ja mahdollisiin matkakuluihin.

Kuluttajaliitto ja Vuokralaiset VKL ry katsovat, että eurooppalaisen mallin mukaisesti kulujen rajoittaminen joihinkin satoihin euroihin, on hyvä lähtökohta.

Helsingin käräjäoikeus toteaa, että ei voi esittää perusteltua kannanottoa siitä, tulisiko kuluvastuun rajoittamisen perustua esimerkiksi asian intressin määrään tai taksoitukseen asian käsittelyvaihe mahdollisesti huomioon ottaen ilman vaihtoehtojen tarkempaa määrittelyä ja kattavaa selvitystä näiden vaikutuksista.

4.3.3 Kuluvastuu päämiehen ja avustajan sekä elatusasioissa vanhempien välillä

Oulun käräjäoikeus ja Varsinais-Suomen käräjäoikeus toteavat, että kuluvastuun rajoittamista pienriidoissa tulisi tarkastella myös päämiehen ja avustajan välisessä suhteessa, miltä osin ne viittaavat korkeimman oikeuden antamaan lausuntoon oikeudenkäyntikuluista riita-asioissa sekä asian jatkovalmistelua koskevaan lakivaliokunnan (LaVM 23/2022) asiantuntijakuulemisessa esitettyyn.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus pitää selvittämisen arvoisena avustajan palkkion enimmäismäärästä säättämistä.

Elinkeinoelämän keskusliitto ja Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry suhtautuvat kielteisesti tai varauksellisesti siihen, että asiamiesten tuntiveloituksen määrää tavalla taikka toisella säänneltäisiin.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsoo, että elatusriitojen osalta tulisi arvioida kuluvastuuta vanhempien välillä, kun elatusapuun oikeutettu lapsi saa oikeusavun omaan elatusapuunsa, vaikka tosiasiasa hänen puolestaan riitelee hänen lähivanhempansa.

4.3.4 Mahdollisuus oikeusapuun

Etelä-Savon käräjäoikeus ja Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsovat, että pienriitamenettelyssä tulisi voida soveltaa voimassa olevia oikeusapulain säännöksiä ja menettelyä oikeusavun hakemisesta ja myöntämisestä.

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Julkiset oikeusavustajat ry ja Suomen Lakimiesliitto katsovat, että pienriitamenettelyyn ei tulisi voida määrätä avustajaa oikeusapulain nojalla. Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ja Julkiset oikeusavustajat ry katsovat, että asiaan tulisi voida myöntää oikeusapua vain oikeusaputoimiston julkisen oikeusavustajan antamana neuvontana.

Itä-Suomen hovioikeuden ja Vuokralaiset VKL ry:n mukaan jatkovalmistelussa tulee selvittää oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden rajoittamisen vaikutuksia pienriita-asialle myönnettävään oikeusapuun.

4.4 Ratkaisun perusteluvollisuuden keventäminen

Itä-Suomen hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntalvontapiiri, Tuomioistuinvirasto, Julkiset oikeusavustajat ry ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry **vastustavat pienriitamenettelyssä annettun ratkaisun perustelemiselle asetettujen vaatimusten keventämistä**. Lausunnonantajat viittavat monelta osin arviomuistiossa esitettyihin näkökohtiin.

Tuomariliitto **suhtautuu varauksellisesti perusteluvollisuuden keventämiseen**.

Kanta-Hämeen kärjäoikeus katsoo, että jos tuomioistuimen resursseja ei lisätä, ratkaisun perusteluvollisuutta on kevennettävä tuomarin työmäärän rajoittamiseksi, vaikkakaan se ei pidä tätä ratkaisua oikeudellisesti realistisena.

Kymenlaakson kärjäoikeus katsoo, että ratkaisun perustelemisen on oltava ainakin pääsääntö.

Rovaniemen hovioikeus, Turun hovioikeus, Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta ja Asianajajaliitto **suhtautuvat myönteisesti ratkaisun perusteluvollisuuden keventämiseen**.

Rovaniemen hovioikeus, Turun hovioikeus, Kainuun kärjäoikeus ja eduskunnan oikeusasiamies pitävät perusteluvollisuuden keventämistä mahdollisena tarkemman selvityksen pohjalta. Rovaniemen hovioikeus, Turun hovioikeus ja Tuomariliitto katsovat, että ratkaisun perusteluvollisuuden yksinkertaistaminen ja keventäminen edellyttäisi tarkempaa selvityä, kuten Rovaniemen hovioikeuden mukaan sitä, miten annettava ratkaisu poikkeaa esimerkiksi laajassa riita-asiassa annettavasta ratkaisusta.

Asianajajaliitto, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus ja Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta korostavat, että pienriitamenettelyssä annettu ratkaisu tulisi perustella, mutta asian laatuun ja laajuuteen nähden tarkoituksenmukaisella tavalla. Itä-Uudenmaan kärjäoikeus katsoo, että näytön kuvaamista ratkaisussa voitaisiin supistaa huomattavasti. Tämä ei välttämättä edellytä muutosta lainsäädännössä, vaan lähinnä sen, että oikeuskäytännössä hyväksytään, että pienriitamenettelyn ratkaisut ovat suppeita.

Itä-Suomen hovioikeus ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeus kiinnittävät huomiota siihen, että perusteluvollisuutta keventämällä heikennettäisiin hovioikeuden edellytyksiä arvioida kärjäoikeuden tuomioiden oikeellisuutta ja oikeudenkäytön yhtenäisyyttä, jatkokäsittelyluvan myöntämiskynnys laskisi, mikä oletettavasti lisäisi juttumääriä hovioikeudessa sekä mahdollisesti siirtäisi prosessin painopistettä pois kärjäoikeuksista.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta viittaa Norjan sääntelyyn, jonka mukaan jutun tausta tulee selvittää lyhyesti ja lopputuloksen perusteluissa tulee keskittyä ratkaiseviin syihin (TVL § 10-4); juridisia tulkintavaihtoehtoja ei pidä esitellä laveasti eikä todistelutilannetta selostaa seikkaperäisesti. Lisäksi se viittaa oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 8 §:n 1 momenttiin esitöineen.

Itä-Suomen yliopisto suhtautuu varauksellisesti perustelujen keventämisellä saavutettavaan ajansäästöön. Toisaalta voitaisiin säätää, että pienriitajutuissa tuomio sisältäisi lyhyet perustelut, sekä näytön että oikeudellisen arvion osalta.

Eduskunnan oikeusasiamies katsoo, että perus- ja ihmisoikeusnäkökohdat eivät estäisi nykyisen, tarpeettoman laajoihin ratkaisuihin johtavan perustelukäytännön korjaamista sekä pienriitamenettelyyn sovellettavissa että muissa riita-asioissa. Toisaalta se katsoo, että esimerkiksi todistajien kertomusten sisällön selostaminen tuomiossa saattaa helpottaa hovioikeuden jatkokäsittelylupaharkintaa.

Turun hovioikeus, Kainuun kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus ja eduskunnan oikeusasiamies katsovat, että pienriitamenettelyn luonne huomioon ottaen suullisesti ja pääpiirteittäin julistetut perustelut olisivat lähtökohdaisesti riittävät. Kärjäoikeuden tuomion perustelut tulisi olla velvollisuus kirjata hyvin pääpiirteisen kuvauksen asemesta tarkemmin vain siinä tilanteessa, että se on tarpeen muutoksenhakua varten tai muusta erityisestä syystä.

Pirkanmaan kärjäoikeus toteaa, että jos asianosaiset hyväksyvät ratkaisun, asiasta laaditaan ja vahvistetaan sopimus ratkaisuesityksen mukaisesti. Sovinnon vahvistaminen jää lopulliseksi ratkaisuksi asiassa. Jos asianosaiset eivät hyväksy ratkaisua ja ratkaisuun ilmoitetaan tyytymättömyyttä, kirjallinen tuomio voi sisältää tarkemmat perustelut.

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus toteaa, että asianosaisilla voisi olla mahdollisuus pyytää asian ratkaisemista pelkkä lopputulos ilmoittamalla sen jälkeen, kun puheenjohtaja olisi esittänyt suullisen yhteenvedon niistä seikoista ja perusteista, jotka ovat asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisiä.

Vaasan hovioikeus viittaa siihen, että tuomion julistaminen on riita-asioissa lainsäätäjän asettama pääsääntö. Lähtökohtaisesti hyvin valmisteltu pienehkö riita-asia tulisi kyetä julistamaan pääkäsitteilyn päätteeksi.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus toteaa, että jos pienriitamenettelyssä vähennetään tuomarin mahdollisuutta valmistella juttua ennen istuntoa, ei ajatus ratkaisun julistamisesta ole realistinen. Asia voi muuttua istunnossa huomattavasti. Julistamista ei tule säätää tuomarin velvollisuudeksi erityisesti, kun tuomarit saavat jo nyt ilmeisistä huolimattomuusvirheistä, jotka johtuvat pikemminkin teknisistä- kuin soveltamisvirheistä, huomautuksia oikeuskanslerilta.

4.5 Muutoksenhakuoikeus

Itä-Suomen hovioikeus, Rovaniemen hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Kymenlaakson kärjäoikeus, Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus, Pohjanmaan kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, Itä-Suomen oikeusapu- ja eduntavalvontapiiri, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Tuomioistuinvirasto, Akava ry, Julkiset oikeusavustajat ry, Kuluttajaliitto, SAK ry, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry, Suomen Yrittäjät ja Tuomariliitto **eivät pidä muutoksenhakuoikeuden rajoittamista miltei osin perusteltuna** yhtyen pitkälti arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen rajoittamisen ongelmallisuudesta. Rovaniemen hovioikeus ja Vaasan hovioikeus toteavat, että hovioikeusmenettelyä koskevat jatkokäsittelylupasäännökset soveltuvat lähtökohtaisesti hyvin myös pienriitamenettelyssä koskevien ratkaisujen arviointiin ja ratkaisemiseen. Vaasan hovioikeus katsoo, että pienriitajuttuja koskeva muista asioista poikkeava sääntely olisi lainsäädäntöteknisesti haasteellinen ja aiheuttaisi tulkin- taongelmia eikä todennäköisesti vaikuttaisi olennaisesti työmääriin.

Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Asianajajaliitto, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Suomalaisen pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry ja Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta **vastustavat varsinaisen muutoksenhaun kieltämistä**.

Vuokralaiset VKL ry katsoo, **että muutoksenhakua voisi rajata joko siten, että se olisi rajattu täysin pois kaikissa pienriitamenettelyyn menevissä jutuissa, taikka siten, että muutoksenhaku olisi rajoitettu koskemaan vain tietyn intressin alittavia riitoja** (esimerkiksi intressiltään alle 2 000 euron riitoja).

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että kokonaiskäsittelyaikojen nopeuttamiseksi **voitaisiin harkita lyhennettyä muutoksenhakuaikaa**, esimerkkinä aikaisempi asunto-oikeusprosessi, jossa muutoksenhaun määräaika oli kaksi viikkoa.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus ja Kanta-Hämeen kärjäoikeus ilmoittavat erikseen vastustavansa sitä, että suostumalla pienriitamenettelyyn asianosainen samalla sitovasti luopuisi muutoksenhakuoikeudestaan.

Vaasan hovioikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Satakunnan kärjäoikeus, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry **vastustavat näyttömuutoksenhaun kieltämistä**. Kanta-Hämeen kärjäoikeus toteaa, että varsinkin maallikon voi olla hyvin vaikeaa tehdä eroa näyttökysymystä ja oikeuskysymystä koskevan muutoksenhaun välillä.

Turun hovioikeus ja Kainuun kärjäoikeus **kannattavat näyttömuutoksenhaun kieltämistä**. Turun hovioikeuden mukaan tulisi arvioida muutoksenhakuoikeuden rajoittamista oikeuskysymykseen.

Turun hovioikeus, Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry ja Suomen Vuokranantajat ry katsovat, että **muutoksenhakuoikeutta tulisi rajoittaa arviomuistiossa tarkastellulla tavalla jatkokäsittelyluvan kynnystä korottamalla**.

Turun hovioikeus toteaa, että jos muutoksenhakuoikeuden rajoittamista oikeuskysymykseen ei pidetä mahdollisena, tulisi harkita jatkokäsittelyluvan myöntämisen kriteereiden tiukennusta esimerkiksi niin, että luvan myöntäminen edellyttäisi, että kärjäoikeuden ratkaisu on todennäköisesti väärä.

Oulun kärjäoikeus ehdottaa pohdittavaksi, että lisäkynnys voisi olla esimerkiksi se, että ”ratkaisu ei ole selvästi vastoin näyttöä tai voimassa olevaa oikeutta ja menettely asian ja intressiin nähden on ollut kokonaisuutena arvioiden oikeudenmukainen”.

Asianajajaliitto katsoo, että muutoksenhakukynnystä korottaisi se, että valittajan olisi noudatettava oikeudenkäymiskaaren 25 ja 25 a lukujen vaatimuksia. Jos jatkokäsittelylupa myönnettäisiin, hovioikeus pyytäisi valittajan vastapuolelta vastausta yksilöityihin kysymyksiin valituksen johdosta.

4.6 Muita huomioita pienriitamenettelystä

Etelä-Savon käräjäoikeus, Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ja Suomen Perimistoimistojen Liitto ry **kannattavat tai pitävät harkinnanarvoisena alhaisemman oikeudenkäyntimaksun perimistä pienriitamenettelyssä** kuin tällä hetkellä riita-asioissa ainakin joltakin osin. Etelä-Savon käräjäoikeus ja Suomen Perimistoimistojen Liitto ry katsovat, että tuomioistuinmaksu tulisi säätää pienriitamenettelyssä merkittävästi alhaisemmaksi.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry katsoo, että maksun tulisi olla korkeampi, kuin summaarisista asioista veloittava oikeudenkäyntimaksu, mutta määrältään silti alhainen, kuten Ruotsissa. Tätä korkeampi maksu ei kannustaisi asian vireillepääntöön, mikä korostuisi erityisesti tilanteessa, jossa kantajalle säädettäisiin normaali-menettelyä suurempi vastuu omien oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta myös menestyksekkäissä oikeudenkäynnissä.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus pitää harkinnanarvoisena alhaisemman oikeudenkäyntimaksun perimistä pienriitamenettelyssä, jos asiaa ei käsiteltäisi istunnossa tai sitä, että perittäisiin erillinen istuntomaksu, kuten Englannissa ja Walesissa.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Kainuun käräjäoikeus ja Päijät-Hämeen käräjäoikeus katsovat, että **pienriita-asioden käsittelyn keskittämistä tiettyihin käräjäoikeuksiin on selvitettävä**. Suomen Yrittäjät kannattaa keskittämistä.

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus ja Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsovat, että tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten summaaristen riita-asioden keskittäminen vaikuttaa pienriitamenettelyyn. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden mukaan tarkoituksenmukaisinta olisi, että kaikki käräjäoikeudet käsittelisivät pienriita-asioita.

Turun hovioikeus ja Etelä-Savon käräjäoikeus katsovat, että **pienriitamenettelyssä asia tulisi ratkaista yhden tuomarin kokoonpanossa, ilman osapuolen mahdollisuutta vaatia asian käsittelemistä kolmen tuomarin kokoonpanossa**. Myös Itä-Uudenmaan käräjäoikeus pitää yhden tuomarin kokoonpanoa lähtökohtana. Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 5 §:n 2 momenttia voitaisiin tältä osin väljentää siten, että asianosaisen vaatiessa täysilukuista kokoonpanoa sellainen määrättäisiin vain, jos asianosainen esittää sille etukäteen jonkin erityisen syyn.

Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että istunnosta ei tarvitsisi pitää erillistä pöytäkirjaa. Pöytäkirjaan kirjattavat tiedot ilmenisivät tuomiosta.

Asianajajaliitto katsoo, että jos pienriita-asiassa järjestettäisiin pääkäsittely, menettely hovioikeudessa vastaisi soveltuvin osin kärjäoikeuden pääkäsittelyn menettelyä.

Suomen Yrittäjät ja Suomalaisten pysäköintialan toimijoiden yhdistys SPATY ry katsovat, että hovioikeuden ratkaisukokoonpanoa ja/tai ratkaisumenettelyä pienriita-asioissa tulisi keventää nykyvaatimuksista.

Suomen Lakimiesliitto viittaa vuonna 2021 esittämäänsä ehdotukseensa vähäisten riita-asioiden menettelyksi.

5 Arviomuistiossa tarkastellut vaihtoehtoiset ratkaisumallit

5.1 Ensi vaiheena sovittelu

Kainuun kärjäoikeus, Itä-Suomen yliopisto, SAK ry, Suomen Vuokranantajat ry ja Tuomariliitto **vastustavat riita-asian käsittelyä tuomioistuimessa edeltävää pakollista sovitteluvaihetta** yhtyen osin arviomuistiossa esitettyihin arvioihin pakollisen sovittelun kielteisistä vaikutuksista. Tuomariliiton mukaan pakollinen sovittelumenettely ei lisäisi luottamusta oikeusjärjestelmään tai asianosaisten sovintomyönteisyyttä taikka parantaisi oikeuden saavutettavuutta vaan korottaisi asianosaisten oikeudenkäyntikuluja.

Keski-Suomen kärjäoikeus katsoo, että **pienriita-asian pääkäsittelyä helpotaisi asian pakollinen käsittely oikeusministeriön 20.1.2023 julkaisemassa tuomioistuinten ulkopuolista riidanratkaisua ja sovittelun kehittämistä käsittelevässä selvityksessä esitettyssä pakollisessa sovittelumenettelyssä**. Asianosaiset olisivat sovittelun jälkeen paremmin tietoisia sekä omista vaatimuksistaan että niiden perusteista samoin kuin vastapuolen käsityksestä perusteineen, jolloin pääkäsittelyn yhteydessä pidettävässä suullisessa valmistelussa saataisiin sitä edeltävän sovittelun jälkeen tiivistettyä tehokkaasti riitaiset ja riidattomat seikat, vaikka asianosaisilla ei olisikaan oikeudellisia avustajia. Pakollisen sovittelumenettelyn olisi ainakin alkuun oltava tuomarivetoista, mikä tulisi ottaa huomioon kärjäoikeuksien tuomariresursseissa.

Helsingin hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Kymenlaakson kärjäoikeus, FINE, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Suomen velalliset ry **suhtautuvat yleisellä tasolla myönteisesti sovittelumenettelyn lisäämiseen, mutta eivät pidä pakollista sovitteluvaihetta tarpeellisena**.

Vaasan hovioikeus pitää harkinnanarvoisena sovinnon mahdollisuuden selvittämistä koskevan velvoitteen tiukentamista siten, että asianosaiset joko jo haaste- ja vastausvaiheessa tai myöhemmin tuomioistuimen lausumapyynnön johdosta

ottaisivat asiaan kantaa ja tuomioistuin olisi velvollinen nimenomaisesti toteamaan sovinnon mahdollisuuden ja tuomioistuinsovittelun edellytysten puuttumisen määrätessään asian käsittelyn jatkuvan. Jos asiassa ei ole todellisuudessa edellytyksiä sovinnolle, tällaisesta menettelystä ei aiheutuisi lisätyötä. Vaasan hovioikeus viittaa Norjasta kuultuihin myönteisiin kokemuksiin sovittelujen määrän lisääntyneisyydestä.

Kymenlaakson kärjäoikeus katsoo, että sovinnon edistämisestä koskevaa sääntelyä tulisi terävöittää ja säädöstasolla huomioida tuomarin prosessinjohtomenettelyn lisäksi myös asianosaisten menettely prosessissa.

Helsingin hovioikeus katsoo, että sovinnon edistäminen ja tapauskohtaisesti myös sovittelu on säilytettävä osana oikeudenkäyntiä myös pienriitamenettelyssä. Kuten arviomuistiossa on todettu, sovinnossa osapuolten tarpeet ja intressit tulevat huomioiduiksi, mikä on merkityksellistä myös arvoltaan pienissä riidoissa. Pienissä riidoissa pelkästään sovinnon edistäminen johtaa usein asian sopimiseen, mihin on nykyjärjestelmässä saattanut vaikuttaa myös pitkät käsittelyajat ja oikeudenkäyntikuluriski.

Etelä-Savon kärjäoikeus katsoo, että pienriitamenettelyssä tuomioistuimille tulisi säätää velvollisuudeksi selvittää asianosaisten suostumus sovittelumenettelyyn asian vireille tulovaiheessa esimerkiksi rastittamalla haastehakemusta jätettäessä tai haasteeseen vastattaessa lomakkeesta haluttu vaihtoehtoinen kohta.

FINE katsoo, että sovittelu pienriitamenettelyn alkuvaiheessa ennaltaehkäisisi oikeudenkäynnin pitkittymistä.

5.2 Kuluttajariitalautakunnan toimivallan laajentaminen ja ratkaisujen luonteen muuttaminen

Helsingin hovioikeus, Etelä-Savon kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, eduskunnan oikeusasiamies ja Suomen Vuokranantajat ry **eivät pidä tarkoituksenmukaisena kuluttajariitalautakunnan toimivallan laajentamista ja kuluttajariitalautakunnan ratkaisujen säätämistä täytäntöönpanokelpoisiksi.**

Turun hovioikeus, Itä-Suomen yliopisto, FINE ja Tuomariliitto **eivät pidä perusteltuna kuluttajariitalautakunnan ratkaisujen säätämistä täytäntöönpanokelpoisiksi** viitaten sekä arviomuistiossa esitettyihin perusteluihin että perustuslain 21 §:ään.

Oulun kärjäoikeus esittää harkittavaksi, että kuluttajariitalautakunnan ratkaisulle voisi hakea kärjäoikeudesta täytäntöönpanokelpoisuutta. Samoin tulisi selvittää mahdollisuutta korostettuun kulusanktioon elinkeinonharjoittajalle, joka ilman hyväksyttävää syytä ei noudata lautakunnan suosituksia. Lisäksi kuluttaja voisi saada suojaa kuluvastuulta, jos hänen ilmoittamansa oikeustositseikat huomataan paikkansa pitäviksi.

6 Lausunnonantajien esittämät vaihtoehtoiset ratkaisumallit

Tuomariliitto ehdottaa ja uusii aikaisemman ehdotuksensa siviiliasioiden oikeudenkäyntimenettelyn kokonaistarkastelun aloittamisesta. Samassa yhteydessä on tarkasteltava oikeudenkäyntiasiamiehille ja -avustajille asetettavia vaatimuksia ja heitä koskevaa sääntelyä. Tuomariliitto ehdottaa ja uusii ehdotuksensa työryhmän perustamisesta selvittämään laajemmin keinoja vaikuttaa oikeudenkäynnistä aiheutuvien kustannusten kasvuun ja tukemaan oikeudenkäynnin asianosaisten taloudellisia mahdollisuuksia vastata oikeudenkäynnistä aiheutuvista kustannuksista.

Itä-Suomen hovioikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus katsovat, että pienriitamenettelyn jatkovalmistelussa pitäisi harkita oikeudenkäyntimaksujen ja -kulujen lisäksi myös muita prosessuaalisia keinoja, joilla selvästi perusteettomat, kiusantekotarkoituksessa tai muuten sekavat vaatimukset voitaisiin hylätä tai jättää tutkimatta melko vähäisellä tutkimisella.

Itä-Suomen hovioikeus toteaa, että merkittävässä osassa pienriitamenettelyä koskevia valituksia riitautetaan alioikeuden tekemä näyttöratkaisu ja vaaditaan pääkäsittelyä, minkä takia videotallennusuudistuksen osalta se toteaa, että hovioikeuden tulisi voida jo jatkokäsittelylupaa harkitessaan tutustua kärjäoikeuksien videotallenteisiin.

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus esittää vaihtoehtona pienriitamenettelylle sitä, että keskitetty ja suullinen pääkäsittely koskisi vain laajempia riita-asioita. Pienemmissä asioissa pääpaino olisi kirjallisessa menettelyssä ja suullinen käsittely voitaisiin rajata vain esimerkiksi yksittäisen todistajan kuulemiseen.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ja Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri katsovat, että vähäisten riita-asioiden käsittelyn osalta voitaisiin vaihtoehtoisesti perustaa tuomioistuimissa paljon käsiteltävien ja oletettavasti oikeudenkäyntikuluriskin takia käsittelemättä jäävien työoikeuden ja asumisen (tai rajoitetummin huoneenvuokran) aloilla toimivia lautakuntia.

Vuokralaiset VKL ry esittää yleisimpien huoneenvuokra-asioiden keskittämistä käsiteltäviksi kevennetyssä menettelyssä tietyssä käräjäoikeudessa. Suomen Perimistomistojen Liitto ry esittää eri tyyppisiin pienriita-asioihin erikoistuneiden jaostojen perustamista käräjäoikeuksiin.

Suomen Perimistomistojen Liitto ry katsoo, että tehokas kirjallinen menettely ja sähköisen oikeudenkäynnin laajempi mahdollistaminen tuomioistuimien oikealla resurssoinnilla voisi poistaa tarpeen pienriitamenettelyn säätämiseksi.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus ja Suomen Perimistomistojen Liitto ry kiinnittävät huomiota tilanteisiin, joissa asia riitautetaan vain asian käsittelyn lykkäämiseksi, jolloin voidaan pyrkiä hidastamaan muun muassa laskujen perintää. Suomen Perimistomistojen Liitto ry katsoo, että turhia riitautuksia voisi vähentää se, että haastehakemuksen tiedoksiannon yhteydessä vastaajalle menisi tieto siitä, mitä riitautus aiheuttaa oikeudenkäyntimaksun suhteen. Samoin jos muutoksenhakuohjauksessa ilmoitettaisiin niistä aiheutuva kulut, esimerkiksi että takaisinsaantikanne maksaa sen nostaneelle 530 euroa, voisi turhaan nostetut takaisinsaantikanteet vähentyä.

Akava ry ja SAK ry esittävät selvitettäväksi ammattiliittojen kanneoikeudesta säätämistä työoikeudellisissa riita-asioissa. Ammattiliittojen kanneoikeus parantaisi merkittävästi työoikeudellisten säännösten noudattamista, koska ammattiliitoilla on tosiasiallisesti parhaat edellytykset tunnistaa ja ajaa työoikeudellisia riitoja tilanteissa, jolloin pienehkö oikeusriita koskee useampia työntekijöitä. Ammattiliittojen kanneoikeus lisäisi kansalaisten oikeusturvaa tilanteissa, kun isoa työntekijämäärää koskevia työriitoja saataisiin ratkaistua kustannustehokkaasti kerralla.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että kuluttajaneuvonta, kuluttajariitojakäsittelevien lautakunnat ja kuluttaja-asiamiehen avustustoiminta ryhmäkanteineen mahdollistavat kuluttajille tehokasta oikeussuojaa ja niitä on kehitettävä pienriitamenettelystä säätämisen lisäksi.

Kuluttajaliitto toteaa, että pienriitamenettely ei saa vaarantaa tai pyrkiä korvaamaan kuluttajariitalautakunnan tai muiden vastaavien lautakuntien toimintaa.

FINE ei yhdy muistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että vaihtoehtoihin riidanratkaisumenettelyihin liittyisi erityisiä laatuongelmia prosessuaalisten takeiden tai ratkaisusuositusten lopputulosten aineellisen oikeudenmukaisuuden kannalta.

7 Pienriitamenettelyn vaikutukset ja resurssitarpeet

7.1 Pienriitojen lukumäärä kärjäoikeuksissa

Valtaosa lausunnonantajista yhtyy arviomuistion arvioon siitä, että pienriitamenettely tulisi kasvattamaan riita-asioiden lukumäärää kärjäoikeuksissa lisäten erityisesti tuomareiden, mutta myös kärjäsihteereiden työmäärää. Riidan arvoa ja juttutyyppettä koskevat soveltamisalan rajoitukset vaikuttaisivat tietenkin keskeisesti juttumääriin.

Vaasan hovioikeus **pitää arviomuistiossa esitetyillä lähtökohdilla laskettuja pienriitojen lukumääräarvioita perusteltuina.**

Etelä-Savon kärjäoikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus **pitävät arviomuistion lukumääräarvioita hieman ylimitoitettuina.** Varsinais-Suomen kärjäoikeus toteaa, että pienriitojen lukumääräarvioissa tulisi huomioda se, että suurin osa kuluttajaluottoja sekä yhteisöjen että yksityisten vuokranantajien asumista koskevista asioista saatetaan vireille ja käsitellään summaarisessa menettelyssä.

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden varovaisen arvion mukaan ja ottaen huomioon kuluttajariitalautakunnan tällä hetkellä käsittelemien asioiden määrä pienriitojen vuosittainen lukumäärä voisi olla noin 5 000–10 000 kaikissa kärjäoikeuksissa yhteensä.

Oulun kärjäoikeus arvioi, että pienriitojen lukumäärä ylittäisi laajojen riita-asioiden lukumäärän, kuten Ruotsissa.

Itä-Suomen hovioikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus ja Kanta-Hämeen kärjäoikeus katsovat, että pienriitamenettelyyn siirtyisi osa summaarisista riita-asioista.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus arvioi omien ratkaisutilastojensa ja arviomuistiossa esitettyjen pääkäsittelyssä vuosittain käsiteltävien riita-asioiden valtakunnallisten lukumäärien pohjalta, että vuositasolla noin 4 300 riitaista summaarisista asiaa tulisi käsiteltäväksi pienriitamenettelyssä. Tämän lisäksi osa nyt yksipuolisilla tuomioilla

ja muun syyn vuoksi sillensä jätetyistä asioista voisi ohjautua pienriitamenettelyyn, jos se on säädetty helpommaksi ja edullisemmaksi menettelyksi kuin nykyinen oikeudenkäynti.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus ja Keski-Suomen kärjäoikeus yhtyvät arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että pienriitamenettelyyn siirtyisi merkittävästi kuluttajariitalautakunnassa käsiteltäviä asioita.

Suomen Lakimiesliitto katsoo, että intressirajan mahdollisen nostamisen yhteydessä tulisi tehdä tarkempia kustannusarvioita sekä kuluttajariitalautakunnasta käsittelyyn piiriin siirtyvien asioiden että täysin uusien kanteiden lukumäärien osalta.

Itä-Suomen hovioikeus ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeus katsovat, että myös uusien riitatyyppeiden määrä tulisi lisääntymään, kuten vuokrasuhteeseen liittyvät riidat, kuluttajariidat sekä yksityishenkilöiden väliset vähäisemmän intressin vahingonkorvausasiat. Lisäksi pienriitamenettelyyn siirtyisi tällä hetkellä laajoina riita-asiaina haettuja juttuja.

Pirkanmaan kärjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että elatusapuasioiden jättäminen pienriitamenettelyn ulkopuolelle vähentäisi laajoista riita-asioista pienriitamenettelyyn siirtyvien asioiden määrää.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto arvioi, että vireillepanon työläyden ja kustannusten johdosta pienriitamenettely ei lisäisi aiheetta nostettujen kanteiden määrää ainakaan kuluttajariidoissa.

Kuluttajaliitto toteaa, että pienet riita-asiat tulevat joka tapauksessa lisääntymään alusta- ja jakamistalouden kasvun myötä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ei pidä todennäköisenä, että syrjintään perustuvia hyvitysasioita tulisi merkittävässä määrin ratkaistavaksi yksinkertaistussa riitamenettelyssä.

7.2 Pienriitojen laskennallinen käsittelytahti ja tarvittavat tuomariresurssit käräjäoikeuksissa

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Keski-Suomen käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus ja Tuomariliitto **pitävät arviomuistion arviota tuomarin viikottain käsittelemien juttujen määrästä liian suurena**. Käsittelytahdin osalta tulisi huomioida asian valmisteluun ja ratkaisun kirjoittamiseen sekä istunnon jälkitöihin kuluva aika. Erityisesti jos tavoitteena olisi tuomioiden julistaminen, asian valmistelun merkitys korostuu. Lisäksi tuomarin työaikaa kuluu juttukannan yleiseen hallintaan ja yhteydenpitoon.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus pitää pienriita-asian käsittelyyn menevän työajan osalta realistisena arviona Tuomioistuinviraston työmäärämittariston mukaista, yhden riitautuneen summaarisen asian edellyttämää käsittelyaikaa: 19 tuntia ja 30 minuuttia, minkä perusteella tuomari ehtisi käsittelemään juuri ja juuri kaksi asiaa viikossa. Kirjallisessa menettelyssä asioita voitaisiin käsitellä hieman enemmän vastaavassa ajassa, mutta vain harvat asiat olisivat ratkaistavissa alle yhden työpäivän työajan puitteissa.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsoo, että pienriita-asiat eivät ole verrattavissa lähestymiskieltoasioihin, joissa ratkaisu on pitkälti joko-tai. Pienriita-asiat voivat koskea moninaisia siviilioikeudellisia kysymyksiä, joita säätelevät useat erityislait.

Oulun käräjäoikeus ja Tuomariliitto arvioivat, että yksinomaan pienriita-asioihin keskittyvä käräjätuomari kykenisi käsittelemään keskimäärin 2–3 pienriita-asiaa viikossa. Tuomariliitto katsoo, että menettelystä säättäminen edellyttäisi siten sitä, että tarvittaisiin 32–47 käräjätuomaria, jos pienriita-asioiden määrä olisi 7 000, ja 56–83 käräjätuomaria, jos juttuja saapuisi vuodessa 10 000. Oulun käräjäoikeus puolestaan arvioi, että 7 000 pienriita-asian ratkaisemiseen tarvittaisiin noin 56 käräjätuomaria ja 10 000 pienriita-asian ratkaisemiseen noin 80 käräjätuomaria.

Tuomariliitto pitää arviomuistiossa esitettyä arviota pienriitamenettelyn pääkäsittelyn kestosta ylioptimistisena, koska vaatimusten ja niiden perusteiden selvittämiseen sekä todistelun täsmentämiseen ja sen vastaanottamiseen menisi enemmän aikaa kuin esitetty puoli istuntopäivää, ellei kyse ole hyvin yksinkertaisesta velkomusasiasta, jossa ei oteta vastaan henkilötodistelua. Myös kirjallisessa menettelyssä ratkaistavan asian ratkaisun laatimiseen menee useampi tunti.

Tuomariliitto pitää resurssitarpeen vertailutuen hakemista lähestymiskieltoasioista vääränä lähtökohtana. Pienriitamenettely ei vaatavuudeltaan rinnastu lähestymiskieltoihin, joissa hakemuksen hyväksymisen kynnys on verrattain matala ja

hakemusten perusteet melko samankaltaisia. Myös Itä-Suomen hovioikeus ja Oulun kärjäoikeus toteavat, että toisin kuin pienehköjen rikosasioiden kohdalla, useampaa pienriita-asiaa tuskin pystytään käsitellä yhden istuntopäivän aikana.

Oulun kärjäoikeus toteaa, että arviomuistiossa ei ole huomioitu maallikoista aiheutuva menettelyn kitkaa; oikeudellisesti merkittävien seikkojen ”lypsämistä” ja tärkeiden asiakirjojen jäämistä kotiin, minkä vuoksi juttuja voidaan joutua lykkäämään, mikä pakottaa tuomarin jatkokäsittelyssä perehtymään sen aikaisempiin vaiheisiin.

Kainuun kärjäoikeus katsoo, että käytettäessä muutoin samoja oletuksia kuin arviomuistiossa, mutta pienriitamenettelyn koskiessa enintään 10 000 euron riitoja, kokonaan uusia asioita tulisi vuosittain 7 000–10 000, mikä joka vaatisi ainakin 40 kärjätuomaria arviomuistissa esitettyjen resurssitarpeiden lisäksi.

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että pienriitojen käsittelyn rytmitys voisi perustua nopeaan juttujen päiväämiseen ja nopeasti etenevään päivittäiseen juttulis-taan. Juttuja istutettiin useita jokaisena arkipäivänä. Asiakirjatodisteet esitettäisiin paperimuodossa asianosaisten ollessa fyysisesti paikalla samassa huoneessa eikä videoyhteyksiä pääsääntöisesti käytettäisi. Kärjäsihteeri huolehtisi kaikesta, mistä puheenjohtajan ei välttämättä ole tarpeen huolehtia. Tavoitteena olisi, että istuntopäivän aikana noin viiden jutun asianosaiset poistuisivat paikalta tuomioasiakirja ja muutoksenhakuohjeet mukanaan tai valmiina sähköpostissa. Jos pienriitaosasto päiväisi noin viisi juttua jokaiselle istuntopäivälle porrastamatta kellonaikoja liian tarkasti, salikapasiteetti tulisi nykyiseen verrattuna tehokkaasti hyödynnettyksi. Yli-buukkauskin saattaisi olla perusteltua, koska osa käsittelyistä peruuntuu tai niiden käsittelyä lykättäisiin.

7.3 Kärjäoikeuksien muut resurssitarpeet

Kainuun kärjäoikeus ja Varsinais-Suomen kärjäoikeus katsovat arviomuistiosta esitetystä poiketen, että pienriitamenettely lisäisi haastemiesten työtä tiedoksi-annettavien asiakirjojen lukumäärän kasvaessa. Myös Tuomariliitto kiinnittää huomiota mahdollisen haastemiesresurssin lisäämistarpeen arviointiin.

Rovaniemen hovioikeus ja Satakunnan kärjäoikeus katsovat, että pienriitamenettelystä säättäminen edellyttäisi kärjäsihteereiden lisäresursointia.

Tuomariliitto pitää arviomuistiossa esitettyä kärjäsihteerien määrän lisäys-tarvearviota alimitoitettuna. Arviossa ei ole huomioitu asioiden kirjaamiseen ja istuntoihin liittyvää työtä. Jos pienriitamenettelyä koskevat asiat käsitellään

AIPA-järjestelmässä, tarvittava sihteeriresurssi on merkittävästi suurempi esitettyyn nähden, koska asioiden kirjaamiseen menee nykyisin huomattavasti enemmän aikaa. Lisäksi kärjäsihteereitä tarvitaan pienriitamenettelyssä käsiteltävien asioiden istuntokäsittelyssä kärjäsihteerin roolin korostuessa etenkin videotallennusuudistuksen myötä.

Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus ja Suomen Lakimiesliitto katsovat, että pienriitojen käsittelyn osoittaminen kärjänotaareille edellyttäisi selkeää lisäystä tuomioistuinharjoittelun paikkoihin.

Suomen Lakimiesliitto katsoo, että menettelyn toteuttaminen ilman asiamiesveloitetta edellyttäisi lisää resursseja kärjäoikeuksien asiakasneuvontapalveluihin.

Oulun kärjäoikeus ja Tuomariliitto toteavat, että resurssitarpeita laskettaessa tulisi huomioida valmistelu- ja pääkäsittelysalien tarve. Ne suhtautuvat kielteisesti etäyhteyksien hyödyntämiseen istuntosalitarpeen ratkaisuna. Myös työhuoneita koskeva arvio on väärä. Oikeustaloissa työpisteet ovat varsin aktiivisessa käytössä.

Kainuun kärjäoikeus katsoo, että istuntosalitarvetta ei poistaisi kuin osin se, että joustava verkko-oikeudenkäynti säädettäisiin pienriidoissa mahdolliseksi. Nykyiset salit eivät tulisi riittämään, vaan uudistus viivästyttäisi istuntoja ilman lisätiloja.

Helsingin kärjäoikeus ja Tuomariliitto katsovat, että pääkäsittely videoyhteydellä edellyttäisi arviomuistiossa esitetystä poiketen lisäresursseja muun muassa etäoikeudenkäynteihin soveltuvien istuntosalien järjestämiseen ja toimintavarmoihin etäyhteyksiin. Itä-Uudenmaan kärjäoikeus toteaa, että videoyhteyksin käytävässä pääkäsittelyssä istuntosalina käyvät pienempikokoiset salit, mutta videoyhteyksien käyttäminen ei vähennä istuntosalien lisätarvetta.

Tuomariliitto huomauttaa, että asianosaisten kuuleminen edellyttää riittävää määrää istuntosaleja. Tulevan videotallennusuudistuksen myötä henkilötodistelun tallentaminen lain edellyttämällä tavalla on tuskin mahdollista muutoin kuin pääkäsittelyä varten varustelluissa istuntosaleissa. Videotallennusuudistuksella tulee olemaan myös vaikutuksia, koska uudistus edellyttää varsin kattavaa salivarustelua.

Itä-Suomen hovioikeus pitää tarpeellisena selvittää videotallennusuudistuksen myötä pienriitamenettely käsittelyyn soveltuvien tilojen resursointia.

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus, Kainuun kärjäoikeus ja Tuomioistuinvirasto katsovat, että pienriitamenettely edellyttäisi merkittävää lisäpanostusta tietojärjestelmiin.

Tuomariliitto katsoo, että asian vireillepano pienriitamenettelyssä sähköisellä lomakkeella esimerkiksi AIPAn asiointiportalissa ja vastauksen toimittaminen kanteeseen sähköisesti asiointiportaaliin voisi tuoda työsäästöä tuomioistuimille.

Pohjanmaan kärjäoikeus katsoo, että pienriitamenettely edellyttää sähköisten työtapojen kehittämistä, tehokkaampaa hyödyntämistä ja niihin liittyvää koulutusta.

Tuomariliitto katsoo, että Tuomioistuinviraston prosessinjohtokoulutuksen kustannusarvio on alimitoitettu. Koulutusmenoihin on laskettava henkilökunnan koulutukseen käyttämä aika. Tuomioistuinten koko lainkäyttöhenkilökunnan koulutukseen käytettävän ajan kustannusvaikutus olisi noin 3 miljoonaa euroa viidellä koulutuspäivällä.

7.4 Vaikutukset ylimpiin tuomioistuimiin

Korkeimmalla oikeudella ei ole huomautettavaa arviomuistion korkeinta oikeutta koskevista vaikutusarvioista.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus katsoo, ettei pienriitamenettelyllä olisi juurikaan vaikutuksia korkeimpaan oikeuteen.

Tuomariliitto katsoo, että korkeimpaa oikeutta ja hovioikeuksia koskevat resurssi-arviot edellyttävät tarkentamista.

Itä-Suomen hovioikeus pitää vaikeana arvioida pienriitamenettelyn hovioikeusvaikutuksia arviomuistion perusteella. Muutoksenhakuoikeuden osalta tehtävät linjaukset vaikuttavat keskeisesti niihin.

Helsingin hovioikeus toteaa, että jos pääsääntöisesti kärjänotaarit käsittelevät pienriita-asiat, hovioikeuksiin tehtävien valitusten määrä saattaa kasvaa huomattavastikin, minkä takia kärjäoikeusresursoinnin tulisi turvata se, että myös kokeneet kärjätuomarit käsittelevät pienriita-asioita.

7.5 Muut vaikutuksia ja resurssitarpeita koskevat huomiot

Eduskunnan oikeusasiamies yhtyy arviomuistiossa esitettyyn siltä osin, että epämuodollinen pienriitamenettely, johon osapuolet saavat itse osallistua, voi tuottaa enemmän koettua oikeudenmukaisuutta kuin muodollinen oikeudenkäynti, jossa juristit ovat pääosassa.

Akava ry ja SAK ry katsovat, että pienriitamenettely olisi merkittävä parannus työriitojen, käytännössä pienehköjä palkkasaatavia koskevien työoikeudellisten riitojen ratkaisemisessa. Pienriitamenettely edesauttaisi työoikeudellisten säännösten noudattamista palkkamääräysten noudattamisen osalta, kun työntekijöiden mahdollisuus hakea oikeuksiaan paranisi.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että pienriitamenettelyn myötä kuluttajaviranomaisilla olisi paremmat edellytykset ohjeistaa kuluttajia oikeudenkäyntejä varten tilanteissa, joissa oikeudenkäyntiaineisto on useille kuluttajille samankaltainen.

Tuomariliitto toteaa, että pienriitamenettelyn vaikutuksia lautakuntien ja oikeusapu- ja edunvalvontapiirien osalta on arvioitava tarkemmin.

FINE, Kiinteistöliitto ja KOVA ry eivät pidä realistisena tai kokonaistaloudellisesti perusteltuna muistiossa esitettyä arviota siitä, että pienriitamenettelyn yhteydessä kärjä- ja hovioikeuksien resursseja merkittävästi lisäämällä voitaisiin tai kannattaisi edes pyrkiä vapauttamaan kuluttajariitalautakunnan (ilmeisesti myös FINEn sekä liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan) resursseja. FINE korostaa, että riita-asioiden käsittelystä aiheutuvat kulut ovat kirjallisessa lautakuntamenettelyssä notorisesti huomattavasti tuomioistuinkäsittelyä alhaisemmat. FINEn sekä liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan kustannuksista viime kädessä vastaavat alan palveluntarjoajat tai liikenne- ja potilasvakuutuslaitokset, jolloin riidanratkaisusta aiheutuvat kulut eivät ylipäättään jää oikeusministeriön hallinnonalan kannettavaksi.

Valtakunnanvoudin kanslia kiinnittää huomiota siihen, että pienriitamenettelyssä annetut tuomiot päättyisivät suurelta osin ulosoton täytäntöönpantaviksi, mikä voi lisätä ulosoton resurssitarpeita.

Vuokralaiset VKL ry toteaa, että pienriitamenettelyn vaikutukset oikeusturvavakuutuksiin on huomioitava.

Valtiovarainministeriö toteaa, että asian mahdollisessa jatkovalmistelussa tulee täsmentää vaihtoehtoisten toteuttamistapojen ja niitä koskevien tarkempien rajausten taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaistoimintaan sekä ottaa huomioon, että näistä aiheutuvat resurssintarpeet tulee kattaa julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa tarvittaessa hallinnonalan sisäisin kohdennuksin. Tämä korostuu julkisen talouden nykyisessä tilanteessa, jossa hallinnonaloille kohdistuu seuraavilla hallituskausilla merkittäviä menosopeutustarpeita.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että muutosten mahdollisessa jatkovalmistelussa tarkastellaan myös oikeudenhoidon kehittämiseen muita liittyviä toimenpiteitä, joilla on mahdollista vähentää muutoksista aiheutuvia lisäresurssintarpeita.

8 Menettelyn nimitys

Vaasan hovioikeus ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeus pitävät arviomuistiossa menettelystä käytettyä nimitystä perusteltuna.

Vaasan hovioikeus katsoo, että ruotsinkielinen termi ”småmålsförfarande” on niinkin kielelliseltä ilmaisultaan sopiva, vaikka nimike voi aiheuttaa sekaannuksen vaaran maksamismäärästyypin eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun lain (Lag om europeiskt småmålsförfarande) terminologian kanssa.

Kanta-Hämeen kärjäoikeudella ei ole huomauttamista sitä vastaan, että menettely nimettäisiin pienriitamenettelyksi, jollei siinä käsiteltävien asioiden intressin arvoon perustuva raja kohoa jatkossa huomattavan korkealle.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että arviomuistiossa menettelystä käytetystä nimityksestä poiketen menettelystä tulisi käyttää nimitystä ”yksinkertaistettu riita-asioiden menettely” tai ”yksinkertaistettu riitamenettely” Ruotsissa käytetyn terminologian mukaisesti. Pienriitamenettely -termi ei sovi käytettäväksi menettelyn nimikkeeksi ainakaan siinä tapauksessa, että siinä päättäisiin yhdenvertaisuuslain mukaisista hyvityksistä, jotka yleensä jäävät määrältään alle 10 000 euron. Syrjintää tai sen uhrille maksettavaa hyvitystä ei sen perusoikeussuojaan syvälle ulottuva luonne ja asian merkitys huomioon ottaen voida nimetä ”pienriita-asiaksi”, sillä syrjinnän uhrin kokisivat sen heidän kokemansa oikeudenloukkauksen vähättelyksi. Tällä myös heikennettäisiin kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, Euroopan unionin oikeuden, Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain tavoitteiden saavuttamista.

9 Muut huomiot

Vaasan hovioikeus, Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus, Päijät-Hämeen käräjäoikeus ja Itä-Suomen yliopisto katsovat, että arviomuistion kattava kansainvälinen vertailu luo hyvän lähtökohdan arvioida eri sääntelyvaihtoehtoja.

Kainuun käräjäoikeuden mukaan tulisi tarkastella tulkkausta koskevien säännösten suhdetta pienriitamenettelyyn, erityisesti sitä, miten kuluttajasuoja-asioissa virallisia oikeudenkäyntikieliä osaamaton taho pystyy hoitamaan asiaansa pienriitamenettelyssä. Tätä voitaneen edesauttaa oikeusavun kautta.

Tuomioistuinviraston mukaan eurooppalaisessa vähäisiä vaatimuksia koskevassa menettelyssä hyväksi havaittuja keinoja tulisi soveltaa kansallisissa pienriita-asioissa.

Eduskunnan oikeusasiamies pitää hallintolainkäyttöä ja prosessia hallinto-oikeuksissa hyvänä mallina pienriitamenettelylle. Sähköistä asiointia varten myös yleisten tuomioistuinten käyttöön tulisi hankkia hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelua vastaava tietoturvallinen tapa asioida tuomioistuinten kanssa kaikenlaisissa asioissa.

Eduskunnan oikeusasiamies ja Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta katsovat, että pienriitamenettelyyn voitaisiin ottaa mallia oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 13 §:ssä ja lähestymiskieltolain 6 §:ssä käytetystä viittaustekniikasta, mikä mahdollistaisi menettelyn tavoitteiden ja erityispiirteiden huomioimisen.

Oulun käräjäoikeus toteaa, että pienriitamenettelystä säädettäessä olisi perusteltua käyttää lainsäädäntötekniikkaa, jossa alkukirjelmän osalta viitattaisiin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n mukaiseen summaarisen asian haastehakemukseen ja säädettäisiin vastaavan laatuudesta vastauksesta. Muilta osin tulisi menettelystä säätää viittaamalla laajan riita-asian oikeudenkäyntiin ”soveltuvin osin”. Esikuvana voisi olla kumotun oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain (650/1973) 20 §.

10 Muut riitaprosessin kehittämisehdotukset

Vaasan hovioikeus katsoo, että arviomuistiossa tarkastellut menettelyn keventämisistä ja yksinkertaistamista koskevat muutokset voisivat koskea kaikkia riita-asioita.

Oulun kärjäoikeus toteaa, että kiusantekomielessä vireille pantavien asioiden hillitsemiseksi tuomioistuimella olevaa mahdollisuutta määrätä oikeudenkäyntimaksu perittäväksi jo vireillätulovaiheessa voisi selvittää.

Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että kärjäoikeudelle tulisi säätää mahdolliseksi periä laajan riita-asian oikeudenkäyntimaksu asiasta, jonka kantaja on tietoisena vastaajan riitautuksesta huolimatta laittanut vireille summaarisena asiana.

Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että pienriitamenettelyn yhteydessä olisi säädettävä siitä, että summaarisessa menettelyssä ei voi käsitellä vahingonkorvausta tai muuta vastaavaa asiaa, josta ei ole olemassa etukäteen sovittua asianosaisia velvoittavaa sopimusta, koska muutaman hovioikeuden ratkaisun perusteella näin on tapahtunut.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan mukaan tulisi harkita kaikkiin riita-asioihin sovellettavaa sääntelyä sovintotarjouksen vaikutuksesta kuluvastuuseen (KKO 2022:56).

Tuomioistuinvirasto esittää arvioitavaksi, voitaisiinko joillakin Rovaniemen laatuhankeessa XVI 2021 ja Asianajajaliiton työtapareformissa esitetyillä taikka Keskukskauppakamarin välimieslautakunnan sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä omaksutuilla tavoilla nopeuttaa riita-asoiden oikeudenkäyntimenettelyä.

Tuomioistuinvirasto toteaa, että tehostettu sähköinen vireillepanovaihe hillitsisi kulujen nousemista heti prosessin alussa ja edistäisi samalla sovintoneuvotteluja sekä tuomarimahdollisuuksia prosessin johdon avulla ohjata valmistelua tehokkaalla tavalla oikeaan suuntaan. Sähköiseen asiointiin voisi kannustaa esimerkiksi käsittelymaksua alentamalla.

Tuomioistuinvirasto toteaa, että ellei asia jo alkukirjelmien perusteella olisi ohjautunut tiettyyn menettelyyn, tulisi asiassa pian vireilletulon ja haastamisen jälkeen pidettäväksi järjestäytymiskokous, jossa ratkaistaisiin sopiva menettelytapa. Riidan laatu ja asianosaisten kannat määrittäisivät menettelyn ja menettelysäännökset joustaisivat suhteessa yhteenvedon ja valmisteluistunnon tarpeeseen tai kirjallisen menettelyn soveltuvuuteen. Asianosaisella voisi olla mahdollisuus vastustaa yksinkertaistettuja menettelyjä, mutta vastustuksella voisi olla kuluseuraamuksia ylime-nevien kulujen osalta.

Tuomioistuinvirasto katsoo, että lisäksi tulisi pyrkiä rajoittamaan oikeudenkäyntikulujen syntymistä luopumalla tuntitaksoista toimenpidetaksojen sijaan tai jopa sääntelemällä kulukatosta, joka olisi suhteutettu asian laatuun, laajuuteen ja intressiin. Yksinkertaisten asioiden osalta asianosaisen omien kulujen ei esimerkiksi tulisi ylittää asian intressiä tai niille voisi olla euromääräinen maksimi. Maallikoiden toimiminen ilman avustajaa tulisi olla mahdollista.

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry katsoo, että jos vastaajan vastineesta ei selviä täydennyskehotuksen jälkeenkään, miksi ja millä perusteella vaatimukset on riitautettu, käräjäoikeuksien tulisi rohkeammin antaa yksipuolinen tuomio. Jos vastaajan vastine on sekava, tulisi käräjäoikeuden esittää kantajalle nykyistä useammin yksilöidyt seikat, joista se lausumaa pyytää, jotta kantaja ei joutuisi sekavan vastauksen vuoksi lausumaan asioista varmuuden vuoksi, mikä pienentäisi vastaajalta vaadittujen oikeudenkäyntikulujen määriä. Myös osa takaisinsaantihakemuksista tulisi jo summaaristen asioiden forumissa jättää tutkimatta epäselvinä tai merkityksettöminä.

Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry katsoo, että tulisi olla mahdollista antaa yksipuolinen tuomio tiedoksi tuomioistuimen antaman päätöksen jälkeen suoraan tuomioistuimesta ja siitä pitäisi voisi valittaa normaalisti tiettyssä ajassa. Vaihtoehtoisesti takaisinsaantia koskevaan määräaikaan voitaisiin tehdä ajallinen raja, joka poistaisi kohtuuttoman pitkän ajan kuluttua tehtäillut takaisinsaantikanteet.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-918-8 (PDF)